

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126
Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 9, polletno 18, celo-
letno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrtno 12,
polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Vojna se širi po svetu

Tedne in tedne že ves svet mrzlično pričakuje, kako se bo končala orjaška borba med Nemčijo in Anglijo. Ob obali Rokavskega preliva, ki loči Anglijo od evropske celine, so Nemci nagrmadili ogromno vojaštva, pripravljenega, da ga prepeljejo z neštetiimi ladjami in čolni na angleško stran. Preden pa morejo tvegati vdor v Anglijo, morajo seveda pripraviti primerna tla za vpad. To se pravi: kolikor le mogoče morajo streti zračno silo angleškega letalstva, z neprestanimi letalskimi napadi morajo rušiti obrambne sile Anglije, z dalekosežnimi topovi morajo zavarovati svoji vojski prevoz čez preliv.

Vse te priprave so se zlasti zadnjih 14 dni izvrševale v strahotni meri.

Dan za dnem, še bolj pa noč za nočjo, so hrumele proti Angliji neštete odprave letal, ki so zlasti na London vspale pogubo. Težke bombe, ki so kar deževale iz zraka, so uničevale ne samo industrijska predmestja Londona, marveč so treskale tudi v samo osrčje tega velikanskega človeškega mravljišča. Kakor smo že beležili, je velika bomba zadela celo kraljevo palačo in povzročila mnogo škode, razbila je med drugim dvorno kapelico. Angleški kralj in kraljica sta po srečni rešitvi prejela nešteto čestitk. Tudi Kentski vojvoda, najmlajši brat angleškega kralja, ki je poročen z vojvodinjo Marino, sestro naše kneginje Olge, se je znašel v smrtni nevarnosti. Prejšnji četrtek je doma postala žrtev nemške letalske bombe. Ko se je vozil v svojem avtomobilu skozi južno-zapadni del Londona, kjer si je ogledoval poškodbe nemških letalskih napadov, je komaj kakih 100 korakov od njegovega avtomobila eksplodirala velika nemška bomba. Kamenje in ruševine so zadele avtomobil, vojvoda sam pa je ostal nepoškodovan in je mirno izstopil iz avtomobila. Med žrtvami nemških letalskih napadov na London so številni ugledni možje, tudi generali. Ko to navajamo, hočemo samo poudariti,

kako siloviti so učinki nemškega bombardiranja.

Čez noč izginjejo cele hiše. Trije angleški ministri so se znašli brez strehe, ker so jim bombe porušile njihove hiše. Število ljudi, ki so postali brezdomci, gre v tisoče in prav tako je tudi število smrtnih žrtev in ranjenec zelo visoko. Posameznih predelov Londona ni več prepoznati. Mnoge velike trgovske palače so postale žrtev razdejavanja ali plamenov. Posamezne ulice so kakor razorane. Tudi londonska občinska palača je bila poškodovana. Nadalje so drobci razstreljene bombe poškodovali svetovno slavnemu londonski muzej. Londonsko prebivalstvo noč za nočjo ne more zatisniti očesa.

Vendar Nemci doslej še niso vpadli v Anglijo.

Ali je njihove načrte prekrizalo nenadno neugodno vreme? Ali je bila angleška obramba tako učinkovita? Ali so letalske izgube prevelike in bi bil pohod v Anglijo preveč tvegan? Kakorkoli, do vpada doslej še ni prišlo. Vreme sicer ni neugodno, pač pa je obramba Angležev silovita. Njihov zaporni ogenj protiletalskega topništva je uničil že marsikatero nemško letalo. Prav tako so

angleški letalci v borbah z nemškimi nasprotniki pokazali mnogo poguma in so sestrelili že precejšnjo vrsto nemških velikih in manjših letal. Nadalje so angleški letalci tvegali za povračilo nočne polete nad Nemčijo in so sejali z bombami uničenje in smrt. Razmetali so tudi fosforne lističe, ki se vžgo pri toploti 15 stopinj in zagorijo s precejšnjim plamenom, da tako lahko uničijo gozdove in poslopja. Kakšne so bile posledice stotisočernih lističev, ki so jih angleški letalci razmetali po Nemčiji, ne vemo. Pač pa pravi neko nemško poročilo iz Holandije, da je tam zbolelo mnogo ljudi, ki so pobirali fosforne lističe. Nemška vojaška oblastva na Holandskem so morala ponovno opozoriti prebivalstvo, naj se pazi pred angleškimi borbenimi sredstvi.

Preteklo nedeljo je angleško letalsko ministrstvo objavilo, da so angleška letala v noči od sobote na nedeljo izvršila

najsrditejši napad na nemške postojanke in utrdbe ob Rokavskem prelivu.

Napad je bil izvršen v širini 50 km ob francoski obali. Številni žarometi, rakete in eksplozije bomb so vso noč razsvetljevali obalo. Angleški vojaški strokovnjaki sodijo tako: Nemci so pripravili veliko vojaštva, brodovja in letalstva, da Angleži tega ne morejo docela razpršiti ali preprečiti nemški vpad v Anglijo. Toda škoda, ki jo povzroča angleško letalsko bombardiranje na nemški strani, je tako velika, da je poskus nemškega vpada močno oslavljen. Angleški mornariški minister Aleksander je izjavil preteklo nedeljo, da je angleško bojno brodovje, popolnoma pripravljeno za vsak primer nemškega vpada. Rekel je: »Nemškim četam bo morda uspelo, da se kje na Angleškem izkrcajo, toda eno je že danes gotovo: nikdar več se ne bodo vrnile iz Anglije v domovino.«

Če je angleški mornariški minister trdno prepričan, da Nemcem vpad ne bo uspel, seveda s tem še ni rečeno, da ne bi Angleži doživeli kakega velikega presenečenja. Vendar je prav značilna in zanimiva tudi

izjava visokega ameriškega generala,

ki je pomočnik šefa ameriškega generalnega štaba. Mož se je dalje časa mudil v Angliji kot opazovalec in se je te dni vrnil v Ameriko. Tam je novinarjem takole izjavil o položaju v Angliji: »Po mojem globokem prepričanju, bo Anglija po dolgotrajni vojni končno zmagala. Angleški narod je strjen okrog predsednika vlade Churchilla (izgovori Čerčila), ki je dobro razpoložen in odločen vzdržati borbo do konca, da se enkrat za vselej odstrani vojna nevarnost. Po mojem mnenju se bo to Angležem tudi posrečilo. Končno veljavno je minil čas, ko bi lahko Nemci tvegali vpad v Anglijo brez strahovitih žrtev in izgub. Če bodo Nemci zdaj ali v bodoče poskušali vdreti na Angleško, bo prišlo do največjih presenečenj.

K tej izjavi je treba pripomniti, da je ameriška javnost v velikanski večini na strani Angležev in želi, da

Zedinjene države podprejo Anglijo z ladjami in zlasti še z letali.

Seveda imajo Zedinjene države pri tem visoke zasluge. Predstavnik ameriške zborni-

ce za letalstvo je te dni izjavil, da so letalske tvornice v Zedinjenih državah razširile svoje obrate tako, da bodo v začetku prihodnjega leta izdelale po tisoč letal na mesec. Od teh jih bo po 900 poslanih v Anglijo in Kanado. V Ameriki se pravkar razvija živahna volilna borba za novega prezidenta. Glede na Anglijo se razmerje najbrž ne bo spremenilo, pa naj bo izvoljen eden ali drugi kandidat. Sedanji prezident Roosevelt (izgovori Ruzvelt) je itak znan po svoji podpori, ki jo nudi Angliji. Posebno zanimiva pa je izjava, ki jo je preteklo soboto podal na nekem svojem velikem shodu Rooseveltov tekmeč, kandidat Willkie, ki je rekel: »Amerika mora pomagati Angliji, ker je to njen resnični prijatelj in zaveznik, ki se bori sedaj na prvi obrambni črti. Amerika mora poslati Angliji pomoč in spet pomoč v čim večjem obsegu!«

Ceprav je nemški vpad v Anglijo izostal, pa seveda Nemčija in Italija nista pustili sveta brez novega presenečenja.

Prejšnjo sredo se je nemški zunanji minister Ribbentrop nenadno odpeljal na važna posvetovanja v Rim. Ves svet je ugibal, kakšna bo vsebina teh razgovorov.

Ribbentrop je imel daljša posvetovanja s Ciano. Bil pa je tudi ponovno sprejet od predsednika italijanske vlade Mussolinija. Italijanski in nemški listi so ob tej priliki pisali, da gre za novo važno dejanje največjega pomena. Podrobnosti seveda niso izdajali, zagotavljali pa so eni kakor drugi, da se ta pogajanja nanašajo zlasti na Afriko, katero da je treba rešiti angleškega jarma. Nemški listi so takole naglašali: Evropa je skoraj že popolnoma osvobodjena angleškega pokroviteljstva. Zdaj je treba odstraniti tudi angleško premoč na Sredozemskem morju, ki ga je Anglija s svojimi trdnjavami spremenila v pravi zapor za sredozemske države. Da bi se pa to moglo doseči in da bi zlasti velikanska trdnjava Gibraltar prešla iz angleških rok, je treba Španijo čimbolj navezati na Nemčijo in Italijo. Na rimskem sestanku so seveda razpravljali tudi o jugovzhodu Evrope, zlasti o Grčiji in o Turčiji, ki še vzdržujeta prijateljske zveze z Anglijo. Ko je minister Ribbentrop preteklo nedeljo po ponovnem sestanku z Mussolinijem zapustil Rim, so nemški in italijanski listi naglasili, da lahko v kratkem pričakujemo sklenitev vojaške zveze med Nemčijo Italijo in Španijo. Vendar pa naglašajo, da ni treba pričakovati, da bo Španija kar čez noč stopila v vojno na strani osi Rim-Berlin.

Kar se tiče Podonavja, v Rimu in Berlinu ne verujejo, da bi moglo v tem delu Evrope priti do kakih novih zapletljajev.

Stanje v Podonavju se bolj in bolj ureja. Madžari so zasedli oni del Transilvanije, ki jim je pripadel po dunajski razsodbi in preteklo soboto popoldne so še Bolgari začeli zasedati Dobrudžo. Vsa Bolgarija je bila zadnje dni v znamenju slovesnega vkorakanja bolgarske vojske v južno Dobrudžo. Bolgarske čete so bile povsod zelo pristrno sprejete. Tudi srečanje z rumunskimi obmejnimi četami je bilo prijateljsko. Z za-

sedbo Dobruže je upati, da so pretresljaji v južnovzhodni Evropi končani.

V Egiptu in Sudanu se razvijajo boji med Italijani in Angleži.

Italijani v Egiptu še niso zadeli na prehode ovire. Italijanski bombniki so začeli napadati Aleksandrijo, ki je najvažnejše egiptovsko pristaniško mesto. Angleži seveda vračajo letalske napade. Pozornost po svetu je vzbudilo zanimivo dejstvo, da so angleški vojaki ujeli v Egiptu tri italijanske novinarje, vojne poročevalce, katerih imena so znana po vsej Italiji in tudi drugod po svetu. Ti trije vojni poročevalci so se namreč z avtomobilom peljali po Egiptu pred glavno italijansko vojsko, ki je prodirala ob morju. Zaradi peščenega viharja niso videli, da napredujejo italijanske kolone za njimi počasneje od njih ter so se spustili predaleč proti vzhodu. Nepričakovano so se znašli pred dvema vojaškima avtomobiloma. Mislili so, da sta italijanska. Bilo je že prepozno, ko so spoznali, da sede v obeh avtomobilih angleški vojaki z naperjenimi strojnimi puškami. Je res edinstven dogodek, da so prišli vojni poročevalci prej v ujetništvo, preden se je vojska spopadla s sovražnikom.

Zaradi Francoske Indokine je nastala velika napetost.

Japonska vlada je namreč postavila Francoski Indokini zahteve, o katerih niso znane podrobnosti, je pa jasno, da se želi Japonska polastiti te premožne francoske kolonije. Ultimatum je potekel v nedeljo ob polnoči. Vsi japonski državljani v Indokini so dobili ukaz, naj se vrnejo na Japonsko. Kakor se govori, zahtevajo Japonci predvsem tole: da bi smeli čez Francosko Indokino poslati 25.000 vojakov proti kitajski meji in da bi lahko zgradili v Indokini važna pomorska in letalska oporišča. Na te zahteve je kitajska vlada odgovorila, da se bodo kitajske čete odločno uprle japonskim četam, če bodo te vdrle čez Indokino. Baje je 200.000 kitajskih vojakov že zasedlo položaje na meji Indokine in so že tudi porušili vse mejne mostove.

Dogodki prav zadnjih dni kažejo, da se vojna širi bolj in bolj po svetu.

Francoska vlada v Indokini je sprejela zahteve Japoncev ter jim dovolila oporišča in prehod za vojno proti Kitajski z južne strani. Japonska vlada je zagotovila francoski vladi v Indokini, da bo spoštovala pravice in nedotakljivost Indokine. Kljub vsemu temu pa položaj v Indokini še ni popolnoma jasen. Poročila vedo povedati, da so se razvile hude borbe med prodirajočimi Japonci in oddelki francoskih čet, ki najbrž še niso bile poučene, kako je dogovorjeno. Prišlo je do ogorčenega spopada, v katerem so se uporabljali tudi strupeni plini.

Zdaj je najvažnejše, kako se bodo prodirajočim Japoncem postavili po robu Kitajci in kaj bodo ukrenile Zedinjene države.

ki slej ko prej vztrajajo na tem, da se položaj na Daljnem vzhodu in zlasti v Indokini ne moti z nasiljem.

Francoski general de Gaulle, ki se ne strinja z vlado poražene Francije, marveč hoče vztrajati ob strani Anglije, se je te dni pojavil s francosko vojno mornarico, ki je ostala njemu zvesta in s pomočjo angleške mornarice

pred Dakarjem, ki je najvažnejše pristanišče francoske Zpadne Afrike.

Prišlo je do hudih spopadov in za enkrat še ni jasno, ali bo generalu de Goleu uspelo to veliko francosko kolonijo zasedeti. Če se mu to posreči, je verjetno, da se bo generalu de Gaulleu priključilo še več francoskih kolonij. To je tembolj važno, ker so angleške kolonije raztresene tudi v zapadni Afriki in so močno pomešane s francoskimi kolonijami.

Vsa znamenja kažejo, da se razpihujejo borbe na raznih koncih sveta, kjerkoli je mogoče preizkušati silo angleškega svetovnega cesarstva.

Med tem pa seveda tudi medsebojni spopadi v Evropi niso pojenjali. Sila nemških napadov na Anglijo je nezmanjšana. Ali tudi Angleži so pretekli terek izvršili doslej

največji letalski napad na Nemčijo.

Angleška letala so priletela nad središče Berlina v osmih zaporednih skupinah. Bombe so zlasti bile namenjene elektrarnam, plinarjam in železniškemu križiščem. Škoda je bila prav velika in je bilo tudi mnogo človeških žrtev.

Da se bližajo veliki boji in morda usodne odločitve, priča tudi govor angleškega kralja Jurija, ki je pretekli ponedeljek zvečer govoril po radiu.

in so njegov govor prenašale vse radijske postaje v Angliji, po vsem angleškem svetovnem cesarstvu in po Zedinjenih državah. Kralj Jurij je sporočil, da je za može in žene v vseh civilnih službah, ki se junaško izkažejo ob sovražnih napadih, ustanovil novo odlikovanje, ki se imenuje »Jurijev križec« in spada med najvišja angleška odlikovanja. Kralj je zaključil svoje bodrilne besede: »Zi-

dovi Londona se lahko porušijo, toda duh Londončanov bo ostal odločen in neporažen. Angleži vedo, da stoji London kot znamenje in trdnjava naše svobode. Zivimo v hudih dneh, a mogoče bo bodočnost še hujša. Zima je pred nami, mrzla in temna. Bodimo pa čvrste volje, kajti po zimi pride pomlad. Položimo vse svoje zaupanje kakor to storim jaz, v Boga in v nezlomljivi duh angleškega naroda!«

K vsemu temu naj dodamo le še naslednje poročilce iz Moskve:

Vrhovni sovjet ljudskih komisarjev je odobril 57 milijard rubljev za narodno obrambo — v naši vrednosti orjaška vsota 570 milijard dinarjev.

V primeru z letom 1937 se je vojni proračun Sovjetske Rusije povečal domala že za polovico.

Glasovi o kmetu in kmetijstvu

Kmet v današnji dobi

Pod tem naslovom piše »Kmetiski list« v svoji zadnji številki na uvodnem mestu:

»V zmedah naših dni ni končno nič čudnega, če se nejevolja obrne proti tistemu, ki je današnjih težav najmanj kriv, namreč proti kmetu. Tisti pa, ki lahkomišelnost govore ali pišejo proti kmetu, ne pomislijo in se bržkone niti ne zavedajo, da delajo samo proti sebi. Kmet je steber in mozeg vsega življenja. To smo že nešteto povedali in zapisali. Zdi se pa, da neki krogi tega nočejo razumeti. Vse, kar je hudega, vale na kmeta.

Ali mi kmetje delamo draginjo? Ali mi kupičimo živila?

Naj pride vsak, kdor tako misli, pregledat naše zidnice in kašče, pa bo videl, kakšen je položaj slovenskega kmeta! Za celoletno pošteno in trdo delo nima niti za pol leta živča. Nimajo ga niti veliki kmetje!

Ali veste, da je dal letos krompir komaj polovico normalnega pridelka? Ali veste, da je treba ta pridelek spravljati v suhem vremenu, ako naj bo poraben za vskladiščenje? Ali ne čutite vsakodnevne deževja? Ali veste, kaj stane v takem vremenu pospravljanje pridelkov? Na eni strani poslabšanje kvalitete na drugi plačevanje delovnih sil, ki dela ne morejo opravljati.

Tovarnar v takih neugodnih okoliščinah zapre tovarno in delavstvu odpove. Ali naj kmet tudi zapre izpodnebne zapornice in odpove — komu? Ne delavstvu, ker kmet ne pozna nameščenca. Sam je nameščenec na lastni grudi in vsi stanovi so njegovi zavezniki. Torej bi moral odnovešati sebi in narodu.

Zato, ker tega ne stori, naj bo kriv gorja, ki ga ni povzročil?

Kdorkoli in kakorkoli danes sodi kmeta, naj devetkrat premisli, preden izreče eno samo žal besedo. Ako bo premislil, je ne bo izrekel, ako jo blekne, mu bomo lahko mirno in z dokazi odgovorili.«

Zločin, za katerega ni paragrafa

V dnevniku »Jutra« smo te dni čitali naslednje javno pismo:

»Gospod urednik! Že dostikrat ste v predalih »Jutra« žigosali alkohol in njegove zle posledice. Danes, ko tole pišem, sem bil spet priča strahotnega prizora, ki ga je zakrivila opojna pijača. V samotni hribovski vasi domuje številna kmečka družina. Nekdaj je bila trdna, zdaj pa so jo močno obubožali, ker je gospodar preveč vdan pijači. Vsaka prilika ga zapelje, kadar pride do gostilne. Sreča je v tem, da ni v bližini krčme. Kadar pa ga pot zapelje v vas ali k farni cerkvi, se ne more izogniti slabi družini. Kar ima, zapravi mož s sopivci, družina pa doma strada.

Danes je spet prišel do fare. Z nekim lesnim trgovcem je zaključil kupčijo za drva. Trgovec mu je dal tri jurje naplačila. Dopol dne je bil mož še pri zavesti. Nekaj stotakov je nakazal za davke, kaka dva stotaka je potrošil v trgovini, kjer je nakupil za ženo in otroke nekaj blaga. Okrog poldneva pa so ga zavohali vinski bratci in so ga speljali v gostilno. Veselo je bilo, naročili so harmoni-

karja in na mizo so prihajali vedno novi litri in tudi jedača. Hribovski možak je plačeval. Sosed je sicer pograjal zapeljivo družino, ki je izvabljala iz kmeta denar. Opomnil jih je na ženo in otroke, ki bodo doma oškodovani za vse, kar bo oče zapravil v gostilni. Vinski bratci pa so bili brez srca in so že opitega kmeta le slavili in so se mu dobrikali. Kmet, ki sicer pogreša družine, se je dal premotiti, da je stalno klical vino na mizo.

Veselačenje je trajalo vse popoldne do večera, ko kmet ni imel več beliča, vse je zapravil. Z nabiti mu je tudi kdo kaj izmaknil. Možiček se je tako nalezal pijače, da je padel z oglarskega voza, kamor so ga naložili pivski tovariši. Telebnil je na cesto v veliko veselje pajdašije. Kdaj je prišel možak domov? Kako so ga sprejeli doma? Prišel je v žepu suh, znotraj pa moker. Se zavitek z nakupljeno robo mu je menda kdo sunil. Hlev prazen, družina lačna, zdaj bo moral izsekati del gozda, ki ga je prodal in aro zapravil. Opisani dogodek je eden izmed tistih zločinov, za katere pri nas ni paragrafov.«

Kateri stan naj odloča v državi

Mesečnik »Narodna odbrana«, ki izhaja v Beogradu, razpravlja o zahtevi, da se proglasi kmetiski stan za nositelja vsega političnega življenja v naši državi. List opozarja, da se s takimi nauki vračamo na zastarele in preživele državne in družabne oblike, ki bi škodovala tudi kmetom samim. Naš kmet je »v bistvu zelo nezaupljiv do vseh novotarj. Kot edini odločilni politični in družabni činitelj bi nehotе zaviral vsak napredek v državi. Oviral bi razmah industrije in podpiral v prvi vrsti samo obrtništvo. Kmetje kot edini odločujoči politični činitelj bi podzavestno stremeli za tem, da vse naše javno življenje izenačijo z onim na vasi.«

Revija prihaja po vseh teh razmotiranjih do zaključka, da splošni napredek ni mogoč samo ob nadvladi enega stanu nad drugimi, temveč le ob ravnopravnem sodelovanju vseh stanov.

O pomanjkanju pšenice

Službeno glasilo Hrvatske seljačke stranke »Seljački dom« objavlja o prehrani uvodnik, ki ga je napisal ravnatelj Gospodarske sloge prof. Tomašić. Med drugim beremo v članku:

»Povsod čujemo vprašanje, zakaj ni pri nas dovolj pšenice in koruze. Ljudje vprašujejo: kako to, da je bil kruh pod Jevtićem po 2 din kg, pod Stojadinovićem po 4 din kg, zdaj pa, ko sta na vladi Hrvatska seljačka stranka in dr. Maček, plačujemo po 6 in 8 din! Odgovor je preprost: mar je dr. Maček kriv, če ni pšenice? Pšenice manjka danes v vsej Evropi in ne samo pri nas. Povsod se dvigajo cene življenjskih potrebščin. Zaradi angleške blokade ne more priti v Evropo niti eno pšenično zrno iz drugih delov sveta. Poleg tega je bila letošnja žetev za polovico slabša od lanske, posebno še pri nas, kjer so se vrstile vremenske nesreče druga za drugo. Vseh teh žalostnih stvari ni zakrivil niti dr. Maček, niti HSS, še manj pa banovina Hrvatska, ali celo Gospodarska sloga.«

Novice

* **Slavnostna blagoslovitev mostu čez Muro pri Petanjcih.** Lepa nedelja je privabila veliko množico k blagoslovitvi novega velikega mostu čez Muro pri Petanjcih. Cestiče na obeh straneh z mostom vred je bilo vse okrašeno z zelenjem in zastavami, sredi mosta pa je stal oder z oltarjem. Ko sta se ob 10. pripeljala škof dr. Tomažič in ban dr. Natlačen, se je pričela slovesnost. Izpred Koševih gostilne v Petanjcih se je razvil dolg spreved z ljutomersko godbo na čelu do srede mostu, kjer so gasilci, Sokoli, fantovski odseki, gojenci trsničarske šole pri Kapeli in šolska mladina napravili špalir. V slavnostnem nagovoru je soboški župan Hartner pozdravil številne odlične predstavnike in opisal dolgotrajna prizadevanja za novi železobetonski most, ki pomeni dokončno strnitev Prekmurja z ostalo Slovenijo. Škof dr. Tomažič je blagoslovil most in spregovoril nekaj lepih prigodnih besed. Nato je g. ban podarjal pomen te nove zveze in je zaključil z vzklikom: »Naj živi združena Slovenija v veliki in mogočni Jugoslaviji!«. Ko je prerezal narodni trak, je godba zaigrala državno himno. Škof je nato daroval mašo, pri kateri je pel mešani zbor iz Murske Sobote. Sledila sta še dva govora, nato pa so pri Koševi gostilni defilirali gasilci in Sokoli. Stopalo je 50 članov z osmimi prapori. V Slatini Radencih je bilo svečano kosilo. Izrečena je bila vrsta lepih napitnic o pomenu nove, trajne zveze Prekmurja z ostalo Slovenijo.

* **Ljubljana dobi velik invalidski dom.** Kmalu bodo začeli zidati palačo ortopedskega zavoda v Ljubljani, ki se bo imenovala »Aleksandrov dom«. Kupili so že pred mesecem za 820.000 din prostorno parcelo na vogalu Jegličeve in Bohoričeve ulice. Vsi načrti za novo zgradbo so že gotovi, te dni bo urejen celotni proračun in v skrajšanem 14dnevem roku bo razpisana licitacija. Ves potreben kredit v znesku 4 in pol milijona dinarjev je bil od narodnega invalidskega fonda že izročena Hipotekarni banki in je na razpolago. Palača ortopedskega zavoda, ki bi se prav za prav lahko imenovala Invalidski dom, bo imela tri nadstropja ter bo nudila streho vsem invalidskim ustanovam. Tako bo v pritličju nove zgradbe urejen nekakšen invalidski hotel, kjer bodo invalidi prejemali brezplačno hrano in stanovanje, kadar bodo na poti skozi Ljubljano. Sobe bodo najmoderneje urejene z vsemi potrebnimi pritlikalnimi, kopalnicami itd. V prvem nadstropju bo nameščen ortopedski zavod z najmodernejšimi pripomočki in novimi stroji. Tu si bodo invalidi lahko sami izdelovali proteze in se seznanjali z najnovejšimi ortopedskimi priborami. Dalje bodo v »Aleksandrovem domu« našle streho Invalidska kreditna zadruga, Invalidska zdravstvena in Invalidska gospodarska zadruga, razne podporne invalidske ustanove, uredništvo »Vojnega invalida« ter nižje invalidsko sodišče. Črpadbo bomo pričeli graditi okoli 20. oktobra, tako da bo do božiča v surovem stanju že dograjena. Svečano pa bo otvorjena na Vidov dan prihodnje leto, kakor je to izrecna želja slovenskih invalidov.

* **Delavske gledališke predstave.** Posebne cenene gledališke predstave bo dajalo za delavstvo zagrebško gledališče. Hrvatske delavske organizacije so v tej smeri posredovale in izposlovale pri gledališki upravi, da bosta za sedaj vsak mesec po dve predstavi za delavce, pozneje pa tedensko po ena. Vstopnina bo nizka in bo najdražji sedež veljal le 15 din. Gotovo bodo tudi naša gledališča v bodoče storila, kar bo mogoče, da bodo tudi delavski in kmetijski sloji imeli priliko spoznavati gledališko umetnost.

* **Gospodarji, pošljite sinove v kmetijske šole.** Zimska kmetijska šola v Sv. Juriju ob juž. žel. prične svoj I. tečaj dne 4. novembra 1940 ter sprejme vanj do 24 učencev. Ta tečaj je petmesečen in traja do 31. marca 1941. Učenci, ki ga dovršijo, bodo prihodnje jeseni sprejeti v II. tečaj, ki bo trajal ravnotako pet zimskih mesecev. Prednost zimske

šole je v tem, da se kmečki sinovi pozimi izobrazijo v vseh kmetijskih panogah, poleti pa pomagajo doma na kmetiji. Tako ima kmet zanesljivega delavca doma tedaj, ko ga najbolj potrebuje. To je posebna važnost v današnji dobi, ko mora toliko naših fantov mož ob času najhujšega dela na orožne vaje. — Druga prednost je v tem, da kmečki gospodar lažje poravnava v enem letu oskrbovalnino za pet mesecev kakor pri celoletni kmetijski šoli za enajst in pol meseca. V zimsko šolo se sprejemajo najmanj 16 let stari sinovi kmečkih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na domači kmetiji. — Prošnji za sprejem je priložiti: krstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o navedeni izjavi staršev oziroma varuha (banovinski kolek 4 din), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja ter izjavijo, da ostane prosilec po dokončani šoli na domači kmetiji, končno davčno ali občinsko potrdilo (brez koleka) o velikosti posestva in višini letnih neposrednih davkov; to zaradi dosege banovinskega prispevka. Navešti je tudi točen naslov prosilca in zadnjo pošto. Gojenci stanujejo v zavodu, kjer imajo vso oskrbo. Oskrbnina znaša mesečno 100 do 200 din po premoženjskih razmerah staršev in se plačuje mesečno v naprej. — Pri vstopu v šolo preišče šolski zdravnik zdravstveno stanje učencev; bo'ni se odklonijo. Lastnoročno pisane prošnje, kolkovane z banovinskim kolekom 10 din je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole v Sv. Juriju ob juž. žel. najpozneje do 1. oktobra 1940. Vsa podrobna pojasnila daje ravnateljstvo. — Seveda pa lahko gredo kmečki fantje tudi na Grm ali v Rakičan ali v Maribor. Glavno je, da dobimo Slovenci čim več razumnih, izšolanih in resnično naprednih gospodarjev.

* **Kruta usoda je končala cvetoče življenje** gđe. Hermince Kolbeznove iz ugledne trboveljske rodbine. Pred letom dni je moral v najlepši idobi v grob oče Herman in zdaj ni smrt prizanesla ljubljani hčerki, ki pri 21 letih ni mogla ubegniti zahrbtni bolezni. Trboveljčani so jo poznali kot ljubko, vse dobro in lepo obetajoče dekle. Zato je novica o njeni nenadni smrti vzbudila mnogo sočutja z materjo, ki neotlačno tuguje ob prebriski izgubi. Pokojnica je bila značajno narodno dekle, ki se je izkazalo s krepko zavednostjo. Bila je vneta Sokolica in je z dobro voljo sodelovala povsod, kjer je bila njena pomoč željena.

* **Napoved protizidovskih ukrepov pri nas.** V beograjskih političnih krogih je povzročil veliko pozornost oster članek vladnega dnevnika »Vremena« proti Židom v Jugoslaviji. Članek dolži, da zastrupljajo naše gospodarstvo in da so glavni krivci sedanjih težkih prilik. Med drugim pravi: »Danes se vse bolj postavlja na dnevni red vprašanje sodelovanja Židov v našem gospodarstvu. Židje predstavljajo v vsaki državi in v vsakem narodu nekaj posebnega. Čeravno so deloma izenačeni z drugimi, vendar ostanejo v bistvu vedno vase zaprti in med seboj tesno povezana celota. Židje se vsiljujejo v vse vrste našega narodnega gospodarstva. Pripravljamo se na temeljite preuredbe našega gospodarstva in javnega življenja. Prvi pogoj za te preuredbe pa je, da Žide izločimo iz našega javnega in gospodarskega udejstvovanja. Pri nas je prešla v židovske roke zadnja leta sem cela vrsta starih narodnih tvrdk. Poleg tega je vzniklo nebroj podjetij in tvrdk z domačimi imeni in navideznimi domačimi lastniki, za katerimi pa se skrivajo Židje. Današnjemu težkemu položaju na trgu z življenjskimi potrebščinami so krivi v prvi vrsti Židje. Kraljevska vlada se je s tem vprašanjem že bala ter sprejela vrsto ukrepov, ki bodo onemogočili v bodoče špekulacije Židov na račun našega naroda. Predvsem bo ukinjena izdaja dovoljenj za trgovino z življenjskimi potrebščinami Židom in vsem podjetjem, ki imajo židovski kapital. Izvzeti bodo samo Židje, ki so bili jugoslovenski državljani že 1. decembra 1918. To pa je šele pričetek izločevanja židovskega vpliva v našem javnem življenju in mu bodo sledili še drugi ukrepi!«

* **Nočni davek na pijačo v Zagrebu.** Zagrebška občina je vpeljala poseben davek na pijačo, prodano zvečer po deseti uri v javnih lokalih. Do ukrepa je prišlo kljub od-

Zrebanje I. razreda 41. kola državne razredne loterije

11. oktobra 1940.

42.000 dobitkov in 7 premij

v znesku okoli

65.000.000 din

Dobitki po:

2.000.000.—	300.000.—
1.000.000.—	200.000.—
500.000.—	100.000.—

i. t. d.

Cena srečkam:

1/1 srečka din 200	1/2 srečke din 100	1/4 srečke din 50
-------------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------

Strogo solidno poslovanje!

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

A. Rein i drug

Ilica 15 · ZAGREB · Gajeva 7

poru gostilničarjev in kavarnarjev. Tako bo plačal vsak gost dodatek na pijačo od 10 do 15 odstotkov zneska. Občina je dala natisniti posebne tiskovine, ki jih natakariji dajejo gostom. Kdor od gostov se brani plačati račun, ga mora lastnik gostilne ali kavarne prijaviti, nakar policija naloži gostu kazno od 50 do 500 dinarjev. Lastnik gostilne ali kavarne, ki ne bi hotel izpolnjevati določila uredbe, pa bo kaznovan z denarno kaznijo od 10 do 20.000 dinarjev.

* **Ker je slinavka in parkljevka v vsem trboveljskem okolišu zatrta,** je oblastvo ukinilo odloke o zatiranju teh bolezni. Kljub temu pa je zaradi prehodne zaštite prepovedano v trgovskem prometu goniti po javnih cestah goved dalje kakor 30 km, teleta in drobnico pa je sploh prepovedano goniti po javnih cestah. Poleg tega morajo biti hlevi trgovcev z živino in mesarjev urejeni primerno redarstvenim predpisom, trgovci z živino morajo voditi spisek trgovske živine, ki mora biti vsak čas pripravljen za vpogled oblastvenim organom. Prevoz konj, goved, telet, ovac, koz in svinj po železnici je istotako urejen in se mora klavna žival po železnici napotiti do železniške postaje, kjer se bo klanje vršilo in le v kraje, ki imajo oblastveno odobreno klavnico. Prestopki so strogo kaznivi.

* **Gosenice uničujejo pridelek.** Kazalo je, da se bo letošnje mokro poletje spremenilo v suho, tolo jesen in da bo vreme nadomestilo zamujeno rast zlasti pri koruzi, aidi, zelju in fižolu. Toda zadnji čas je spet bilo precej deževja, ki je zadostovalo, da je kapusov belin nalegel pod listjem kapusnic na tisoče jajčec. Zdj gosenice v mnogih krajih po Sloveniji uničujejo zelje, ohrovt in cvetačo po vrtovih in njivah delavcev in posestnikov, ki so pričakovali letos debele zeljnate

glave. Krompir je ves nagnit, zelja pa ne bo, ker štrle pokonci le suha rebra in koceni. A krompir in zelje sta poleg mesa in kruha glavna hrana. Rejene gosnice se vzpenjajo po zidovih hiš in drugih poslopj v razpoke, kjer se bodo zabubile. Ljudje jih pridno uničujejo, toda zarod je tolikšen, da ga je težko vsega pokončati.

* **128.000 Nemcev bo šlo skozi Zagreb.** Ob zagrebškem savskem kolodvoru je nastala cela majhna naselbina barak in kuhinj, namenjenih Nemcem, ki se selijo iz Besarabije in Bukovine v Nemčijo. Računajo, da bodo cela dva meseca posebni vlaki vozili te tisoče, ki zapuščajo eno domovino, da se naselijo v drugi. Prvi prevoz pričakujejo za 28. september.

* **Največje hercegovo močvirje bodo izsušili.** Odobreno je bilo 9 milijonov dinarjev za osušenje največjega hercegovega polja Bekijsko-Imotsko. To polje, ki je dvakrat na leto pod vodo, se razprostira v dveh najgostejše naseljenih srezih, Imotskem in Ljubuškem. Da se prepreči poplave, bo treba prevrtati hrib v dolžino 1650 m. Na osušenem polju bodo pridelali letno 700 do 900 vagonov žita.

* **Krušna moka iz belega fižola.** V Slavoniji preizkušajo moko, dobljeno iz belega fižola, za katero je ugotovljeno, da vsebuje dvakrat toliko beljakovine kakor pšenica in trikrat več kakor koruza. Ker je letošnja letina pšenice precej slaba, bi se morda pšenična moka dala nadomestiti s fižolovo moko. V tem pravcu delajo tehnične in kemične preizkušnje. Če se posreči dobiti moko, ki bi lahko nadomestila pšenično, bi bilo vprašanje prehrane precej olajšano. Beli fižol je letos izredno dobro obrodil in bi bila moka iz njega izdatno cenejša kakor pšenična. Posebno pozornost posvečajo gospodarski krogi v Slavoniji soji, neke vrste fižolu, ki so ga začeli šele pred leti sejati pri nas. Soja je najbolj hranljiva vrsta zelenjave.

* **Se tobačno seme bo za olje.** Tudi tobačno seme mislijo pri nas porabiti za pridelovanje strojnega in jedilnega olja. Na posvetovanju, ki je bilo o tem vprašanju v Beogradu, so poznavalci povedali, da vsebuje tobačno seme do 30 odstotkov olja. Računajo, da bi mogli pri 1.700.000.000 tobačnih strokih kolikor jih pri nas posade, pridobiti okoli 1500 vagonov semenja, iz česar bi se dalo pridobiti kar 450 vagonov olja. Surovo olje bi bilo uporabno za stroje, rafinirano pa tudi za jed. Predlagali so, naj bi oblast sadilcem

tobaka naročila, naj seme pobirajo in ga prodajo pooblaščenim odkupovalcem po pet dinarjev za kilogram.

* **Štiri leta se je skrival pod tujim imenom.** Štiri leta je policija iskala cigana Gjura Goman, ki je bil obdolžen strahovitega zločina. Vsa leta je Goman živel pod izmišljenim imenom kot Bogdan Karlo. Pred štirimi leti so našli pri Kninu vrečo, v kateri je bila odsekana ženska glava, odsekane roke in lasje. Preiskava je dognala, da je bila umorjena ciganka Marija Gomanova in sum je padel na njenega ljubosumnega moža. Toda še preden so našli odsekano glavo, je Goman sam prijavil orožnikom, da mu je žena izginila, in jih je lepo prosil, naj jo najdejo in pripeljejo nazaj. S tem je zavedel oblasti na napačno pot in se o pravem času izgubil. Te dni pa so orožniki v Drnišu prijeli cigana Bogdana Karla, v katerem so spoznali Goman. Izročili so ga sodišču v Kninu.

* **Avtobusna nesreča pri Zagrebu.** V sredo zvečer se je pripetila na cesti Zagreb-Petrinja huda avtobusna nesreča. Pri Remetincu nedaleč od Zagreba se je avtobus, v katerem je bilo okrog 50 potnikov, prevrnil v občestni jarek, pri čemer so bili štirje potniki hudo ranjeni, 15 pa lažje.

* **S splava je padel in utonil.** Že tretjič je zadnji čas usoda posegla v najmlajše vrste in zahtevala življenje komaj 8letnega šolarja v Radečah, Mihaela Glavača, ki je padel s splava v Savo in utonil. Glavač se je igral 11. t. m. dopoldne z 8letnim Medvedovim Milanom in njegovo petletno sestro Slavico na splavu. Kmalu potem, ko je Slavica odšla domov in je Medvedov Milan stal na drugem koncu splava, je Glavaču spodrsnilo in je padel v reko. Kakor pripoveduje tovariš, se je Mihael kmalu prikazal nad vodo in poskušal plavati, a je kakih 50 m dalje od splava omagal in izginil v vodi. Trupelca še niso našli. Ponesrečeni dečko ni klical na pomoč, ko je padel v vodo in plaval mimo ljudi, ki niti niso sutili, da se v njihovi bližini odigrava žaloigra. Smrt nadebudnega sinčka je vzbudila po vsej okolici globoko sočustvovanje z materjo. Da so zadnji čas utonili v Krškem okraju trije otroci, naj bo vsem starešem v opozorilo.

* **Zalostna usoda pastirčka.** Svoganovi v okolici Ptuja so pred leti izgubili očeta. Mati, ki je ostala brez sredstev z otročiči, je deco oddala posestnikom, ki so otrokom dali oskrbo, za plačilo pa bi jim kot deca pasli,

kasneje pa pomagali pri ostalih delih. Tako je tudi mali Slavko prišel k posestniku Rodoku v Zgornjo Hajdino in je kot 10leten pastirček pasel krave, v kolikor ni moral v šolo. Ko je v sredo proti poldnevju gnal živino s paše, da bi se odpravil k pouku, je stopil na odtrgano žico električnega voda, ki je ležala v travi. Obležal je nezavesten in ves opečen na travniku. Domači so nesrečo takoj opazili in začeli dečka, ki ni več dihal, obujati k življenju. Pozvali so tudi nameščence ptujske električne zadrage, ki so takoj prihiteli z avtom. Ugotovili so, da dečku srce še bije, zato so ga nemudno odpeljali v ptujsko bolnišnico. Med tem pa je tudi srce že opešalo. Pastirček je bil izredno priden in miren ter je z vso vestnostjo pasel kravice. Zato tudi njegovi redniki bridko obžalujejo njegovo smrt.

* **Dve hudi nesreči druga za drugo.** V soboto zarana se je odpeljal Javornikov šofer Bedina iz Dvora v gozd pri Smuki po hlode. S seboj je vzel štiri delavce. Ko so se z visoko naloženim vozom vračali domov, jim je blizu glavnega ovinka pod Malimi laščami prišel nasproti gonjač s skupino konj. Gonjač sam je jahal na enem izmed konj, a ko se je avto približal in so se živali pričele plašiti, se mu ni zdelo vredno, da bi razjahal in jih pomiril, dokler avto ne bo mimo. Konji so zdirjali naravnost pred voz in šofer je bil prisiljen, da v trenutku zavije na kraj ceste in ustavi. Zaradi nenadnega sunka pa se je cesta, ki teče tam po nasipu, vdala pod 7tonskim tovorom in avto se je s hodi in z ljudmi vred prevrnil 8 m globoko v gozd. Sreča

DOPIŠNA TRGOVSKA ŠOLA

v Ljubljani — Kongresni trg 16/II.

vrši naknadni vpis

v svojo Dvoletno trgovsko šolo in ostale tečaje ter predmete, kakor knjigovodstvo, stenografijo, pravo itd. ter tuje jezike, kakor nemščino, italijanščino, francoščino i. dr.

VPISE SE LAHKO VSAKDO.

Pouk se vrši z dopisovanjem, je osebno in zato uspešen. Vsa pojasnila pri vodstvu zavoda brezplačno.

F. Gobey:

11

Umor na plesu

»V zapor jo peljejo!« je zajecjal sam pri sebi. Toda saj ni mogoče...»

Ko se je voz odpeljal, je Gaston skočil v svojo kočijo in hlastno zakričal vozniku:

»Zasledujte voz, ki hiti pred nama!«

Gaston je upal. Zaljublenci upajo do poslednjega trenutka.

»Ne, ne peljejo je v zapor,« se je prepričeval. »Domov jo bodo odvedli, v ulico Ponthieu... Peljal se bom za njo... Približal se bom vozu in policistu povedal, da sem nečak gospoda sodnika Darcyja...«

Voz ni preveč hitel. Kmalu nato je zavil na Sevastopolski trg.

Gaston je ugal vse mogoče, samo da bi samega sebe preslepil in si lahko domislil kakšno novo upanje. Toda sodni voz je nadaljeval svojo pot, dokler se ni pripeljal v Saint-deniško predmestje. Zdaj je bil Gaston že čisto zmeden. Ni mogel razumeti, kam peljejo gospodično Lesterelovo. Kako je mogel njegov stric izročiti to nežno bitje surovim policistom, ki ga zdaj mrcvari z raznimi vprašanji in opombami? »Da,« je sklenil Gaston. »Nikoli ne bom sodnik. V tej službi človek izgubi srce.«

Ko je tako dajal duška svoji ogorčenosti, se je usodni voz, ki je hitel komaj deset metrov pred njegovim, ustavil pred velikimi vrati. Tudi Gaston je velel ustaviti. Iz prve kočije je stopila najprej Berta, ki je skrivala solzni obraz v robcu, potem pa detektiv.

Kaj zdaj? Ali naj ji priskoči na pomoč? S kakšno pravico naj se vmeša v stricevo

uradno poslovanje? Če je nečak preiskovalnega sodnika, še zmerom nima nobene posebne pravice!

Med tem pa so se odprla vrata in Berta je s svojim spremljevalcem izginila za njimi.

Šele tedaj je Gaston zapazil nad vrati usodni napis: Je tnišnica.

»Zapor svetega Lazarja!« je zajecjal. »Zaprli so jo pri svetem Lazarju! To je zapor za zločinke! Kako je mogel moj stric spraviti tega angela v ženski pekel? Najbolje je, da se odpeljem k stricu!«

Ulica Rougemont!« je velel svojemu vozniku, ki je kmalu nato obstal pred hišo preiskovalnega sodnika.

Ko je skočil iz kočije, je opazil, da stoji pred vrati še en voz in da izroča roka v rokavicah vratarju svojo posetnico. Stopil je bliže in spoznal gospo Cambryjevo.

»Veseli me, da sem vas srečala,« je dejala lepa vdova. »Vratar mi je povedal, da je vaš stric še zmerom v sodni palači. Kdaj mislite, da se utegne vrniti?«

»Upam, da bo kmalu tu,« je odvrnil Gaston. Tudi jaz ga iščem.«

»Najbrž zaradi Berte!« je vzklila vdova. »Ali že veste?«

»Nekaj sem zvedela... Moji služabniki so mi povedali, da je neka ženska ponoči umorila v operi Julijo Orcivalovo. Ker se že nekaj dni ne počutim najbolje, sem sklenila, da se bom peljala v Boulognski gozd in vzela vašo prijateljico Berto s seboj. Peljala sem se v ulico Ponthier. Pri vratih njenega doma

pa je bilo vse živo ljudi in moj sluga mi je sporočil, da je detektiv prišel po Berto in jo peljal k Darcyju, češ da je osumljena umora. Ta novica me je zelo zmedla, ker ljubim Berto kako sestro. Pripeljala sem se, da bi kaj zvedela, toda gospoda Darcyja, vašega strica, ni doma. Dobila pa sem vas tu in vem, da vas Bertina usoda zanima vsaj toliko kakor mene. Zato vas prosim... zastavite svojo besedo zanj... povejte, da je Berta nedolžna... jaz sem o tem prepričana... da so jo prijeli po pomoti!«

»O tem sem tudi jaz prepričan,« je odvrnil Gaston. »Toda vzlic temu je dal moj stric Berto po zaslišanju odpeljati v ječo.«

»V ječo? Berto?... zakaj naj bi bila ona umorila to žensko? Ne, ne, tu se je vaš stric nedvomno pošteno zmotil!«

»Verjemite mi, gospa, da ne bom odnehal, dokler ne najdem dokazov za Bertino nedolžnost. Branil jo bom proti vsem... tudi proti svojemu stricu...«

»In jaz vam bom pomagala, gospod! Povedala bom, da je Berta najčistejša, najkrepotejša vseh deklet. Njeno življenje je bilo ena sama velika žrtev. Njena čustva so najplemenitejša. Njeno srce je najboljše, kar jih poznam. In rešila jo boval!«

Gaston, ki je bil ves ganjen, je vzklil iz srca:

»Hvala vam, gospa, v imenu preganjane sirote! Rešila jo bova in bog vam bo vašo dobroto poplačal. Glejte, stricov voz je prišel! Bolje je, da me pustite samega. Sporočil vam bom vse, kar bom od strica zvedel...«

»Prav imate! Vem, da mi boste prinesli same dobre novice.«

Voz gospe Cambryjeve je oddrvel, kmalu nato pa je prišel tudi sodnik Roger Darcy.

v nesreči je bila, da sta dva delavca, ki sta sedela na hloodih, dobila samo nekaj lažjih prask, njuna dva tovariša sta ostala brez hudega, le šofer Bedina je dobil nekaj težjih poškodb, medtem ko je bil avto povsem sesut. Najtežje je pač prizadeta tvrdka sama, ki voza ni imela zavarovanega. — Niti pol ure nato se je pri Malih Laščah pripetila druga nesreča. Po cesti se je pripeljala 40letna Amalija Zupančičeva iz Hinj, pa je nepremišljeno skočila z voza v trenutku, ko je mimo privozil lesni manipulant France Avsenik iz Novega mesta s svojim motociklom. Zupančičeva je padla naravnost pod njegovo vozilo in obležala na cesti s hudimi poškodbami. Na pomoč je bil poklican trgovec Dušan Može iz Dvora, ki je ponesrečenko takoj prepeljal v novomeško bolnišnico.

* **Smrt pogumnega mladeniča.** Pri vajah z jadralnim letalom se je smrtno ponesrečil blizu Osijeka mladenič Zdenko Rakoš iz Osijeka. Fant je bil pri jadralni sekciji osijskega Aerokluba. Dvignil se je bil s svojim jadralnim letalom, ko pa je dosegel višino 80 metrov, sta se krili letala odtrgali, nakar je trup omahnil v globino. Rakoš se je pri tem hudo pobil in kmalu izdihnil. Letos jeseni se je bil vpisal v osmo gimnazijo.

* **Smrtni žrtvi narasle reke.** V ponedeljek je prišlo v Gorskem Kotaru do pretresljive nesreče. V narasli Kolpi sta izgubila življenje inž. Delimir Katnić, referent za ribištvo in Vladimir Kolar, gospodarski učitelj. Mučila sta se na službenem potovanju. Namenjena sta bila k izvoru Kolpe, da zbereta potrebne podatke o ribolovu. Srečno sta dospela s čolnom do izvora in se potem po isti poti vračala nazaj. V vasi Hrvatsko sta hotela s čolnom na drugo stran reke, ne meneč se za močno naraslo vodo, ki je valila s seboj kamenje in grmovje. Reka je kmalu zagrabila čoln in oba sta se znašla sredi razbesnelih valov. Z nadčloveškim naporom sta se skušala rešiti na breg, a bilo je zaman. Dospelj so našli samo truplo inž. Katniča.

* **S kolesom v smrt.** Iz Podturna pri Dolenjskih Toplicah se je v nedeljo zvečer večja družba kmečkih fantov in deklet iz Podturna in okolice na kolesih vračala domov. Z njimi so bili Albina Fabjanova, njen brat Karel in 23letni Jože Avguštin. Ker Albina ni imela kolesa, jo je Avguštin vzel na svoje. Nastopala je tema in kolesarji so imeli slab razgled po cesti. Ko so prišli do ovinka, je Avguštinovo kolo udarilo ob debel kamen

kraj ceste. Fabjanovo, ki je sedela spredaj, je vrglo preko krnila in cestnega roba, da je priletela z vso silo na pot, ki teče spodaj, kjer je mrtva obležala s prebito lobanjo, da so možgani brizgnili na vse strani. Po čudnem naključju se Avguštinu ni zgodilo nič hudega. Vsa soseska iskreno sočustvuje z nesrečno rodbino.

* **Smrt mladega motociklista.** V nedeljo okrog 20. se je peljal 18letni, pri avtomehaniku Štefanu Haselbachu v Celju zaposleni vajenec Slavko Drev, posestnikov sin iz Drešnje vasi pri Petrovčah, z motornim kolesom po cesti s Polzele proti Parizljam. Na zadnjem sedežu je sedel neki Drevov znanec iz Parizelj. Drev na motornem kolesu ni imel luči. To je postalo zanj usodno. Nasproti je privozil kmečki voz, ki ga je Drev v temi prepoznal opazil. Zavozil je v voz in zadel z vso silo s prsi v oje voza. Pri karambolu je dobil hude poškodbe na prsnem košu in je nekaj minut po nesreči izdihnil. Njegov spremljevalec pa si je pri padcu s kolesa pretresel možgane. Drevovo truplo so prepeljali v mrtvašnico na poljsko pokopališče, ponesrečenega spremljevalca pa so spravili na njegov dom. Drevovo rodbino zalezuje v zadnjem času nesreča. Lani se je smrtno ponesrečil Drevov oče. Na hmeljišču se je zrušila nanj kopica hmeljevk in mu prizadejala hude notranje poškodbe, ki jim je podlegel.

* **Dragocen briljanten prstan je izmaknila.** Pred kratkim je nekdo ukradel ge. Pavli Pernatovi v Zriniskega ulici v Celju iz nezaklenjenih sobe 12.000 din vreden briljanten prstan. Policija je uvedla preiskavo, ki je imela popoln uspeh. Ko je prišel stražnik Alojz Emeršič v stanovanje ge. Pernatove in začel zasliševati služkinjo, je izjavil, da bo pregledal vse celjske zlatarne. To je slišala neka gospa, ki je bila v bližini. Stopila je k stražniku in mu priznala, da je izmaknila prstan in ga prodala v neki celjski zlatarni za majhno vsoto, ker je bila v denarni zadregi. Prstan je potem trikrat menjal lastnika, končno pa ga je dobila neka gospodična od svojega zaročenca. Prstan so zaplenili in ga vrnili pravi lastnici.

* **Mrtva roka ga je ranila.** Pred dnevi se je v Betini pri Šibeniku ponesrečil 21letni Jere Mjkin. Možnar mu je dobesedno odtrgal zapestje desne roke. Ta nesreča je izzvala še eno, nenavadno nesrečo. V bližini se je namreč nahajala Ante Kalpov, ki ga je zadela v glavo in hudo ranila mrtva Mjkinova roka. Oba sta se morala zateči v bolnico.

* **Vlomi v okolici Sodražice.** Nedavno noč so vlomilci obiskali gostilničarko Ivano Lesarjevo v Zamostcu pri Sodražici. Ponoči, ko je vse spalo, so odnesli iz hiše 17 m domačega platna, dva rdeča namizna prta, precej moškega perila, nekaj cigaret in steklenico likerja. Posesniku Jožetu Prijateljcu v Sodražici so tatovi odnesli par čevljev, moške hlače, dve moški pleteni jopici in okrog 100 din drobiža. Vlomilci so prišli tudi v hišo posestnika in gostilničarja Venceslava Drobnica in mu ukradli več moških in ženskih oblek, nekaj posteljnih odev in dva para moških čevljev. Vsi vlomi so bili izvršeni v eni noči in imajo ljudje na sumu cigane.

* **Dva sta jo ljubila, tretjega je vzela.** Kar neverjetno se sliši zgodba iz okolice Beran v Črni gori, o kateri poročajo časopisi. Fanta Nikola in Milan sta se bila zaljubila v deklico Milico. Dekle je omahovalo in ni vedelo, za koga bi se odločilo. Nazadnje se je odločilo za Nikolo in se z njim domenilo za poroko. Ko pa so svatje prišli do cerkve, se je pojavil v družbi prijatelj Milan in napadel ženina. Milica pa je rekla, da se zdaj odreka obeh in se je takoj obesila na vrat tretjemu, Jovanu, ki je prišel zraven in je že prej rad obračal oči za Milico. Spricho tega sta se Milan in Nikola pomirila in prepustila nevesto tretjemu. Že naslednjega dne pa sta se premislila. Obema je bilo žal za dekleta in zato sta počakala Jovana in ga z noži oklala.

* **Njo je umoril, sam se je pa smrti ustrašil.** Na 15 let robije je sodišče v Kraljevu obsodilo delavca Milana Markovića, ki se je bil s prijateljico odločil za skupno smrt, pa je najprej ubil njo, sam pa se je smrti zbal. Marković je bil svojemu prijatelju odpeljal ženo. Ker pa jima je bil prevarani mož prevečkrat za petami, sta sklenila iti skupno v smrt. Dogovorila sta se, da bo Marković najprej njo ubil, potem pa še sebe. Prvi del sklepa je Marković izvršil, ko bi pa moral položiti roko tudi na sebe, se je ustrašil in premislil. Takoj nato so ga zaprli.

* **Nabil je ženo in ji odgriznil nos.** Ta greh ima na vesti trgovec Aleksander Vasič iz Sombora. Mož se je komaj pred dvema letoma oženil. Že kmalu nato pa se je med zakoncema zanetil prepir, ki se je spremenil v pekel. Nazadnje je žena pobrala svoje stvari in odšla k materi. Trgovec se je začel vdajati pijati, žene pa navzlic temu ni mogel pozabiti. Slednjič jo je šel na dom iskat. Pa se je z njo spet sprl in jo nabil. Nazadnje ji je odgriznil nos.

»Naposled ste le tu!« je dejal Gaston stricu, ko je zlezal iz kočije.

»Ali se ni pravkar odpeljal voz gospe Cambryjeve?«

»Da, ona je bila tu.«

»Kaj je pa od mene želela?«

»Lahko si mislite!«

»Mislim si po tvojem obrazu. Ali vse ve?«

»Hotela je iti po Berto, da bi jo vzela s seboj na kratek izlet.«

Gospodu Darcyju se je nagubalo čelo. Bilo mu je neprijetno, da se lepa vdova tako zelo ogreva za Berto.

Ko sta sedla v stricvem kabinetu k peči, je začel Gaston:

»Torej, stric? ...«

»Dragi moj nečak,« je žalostno odvrnil sodnik, »poziv k zaslišanju tvoje prijateljice se je izpremenil v zaporno povelje ...«

»In v zapor ste jo poslali! V ječo svetega Lazarja! Ali ji niste mogli prihraniti tega ponižanja?«

»Dragi moj, v Parizu ni drugega zapora za ženske. Toda ni se ti treba preveč vznemirjati. Z gospodično Lesterelovo bodo v ječi zelo obzirni. Tam je več oddelkov. Edine ženske, ki jih bo videla, bodo usmiljenke. Čeprav se to ne ujema s predpisi, sem vendar odločil, naj bodo zelo obzirni z njo zaradi njenega družabnega položaja in njene velikega trpljenja. In sam se bom prepričal, ali bodo ravnali z njo, kakor sem naročil.«

»Hvala,« je zagrenjeno dejal Gaston.

»Kako pa si zvedel, da je namenjena v ječo.«

»Za njo sem se peljal.«

»Upam, da nisi z njo govoril.«

»Ne. Sploh dvomim, ali me je videla.«

»Veseli me, da si se tako pametno vedel. Mislim, da me dobro poznaš. Verjemi mi, da sem storil vse mogoče, da bi ji pomagal. Toda žal sem se moral prepričati, da je najbrž kriva ...«

»Kriva? Ona? Ne, to ni mogoče!«

»Besedo ti dam, da je ne bi bil zaprl, če bi bil mogel količkaj dvomiti v njeno krivdo.«

»Stric, vi ste najplemenitejši človek, kar jih poznam, toda dovolite mi ... vsak človek se lahko zmoti. Če vam ne bi bil jaz povedal, da je to njeno bodalo, se vam niti sanjalo ne bi bilo ...«

»To je resnica. Resnica je pa tudi to, da pravici največkrat pomaga slučaj pri odkrivanju zločinov. Toda ne gre samo za bodalo. Nabrala se je tudi cela kopica drugih drobnih dokazov ...«

»Kakšnih dokazov?«

»Na to vprašanje ne bi smel odgovoriti. Toda sirota se mi toliko smili, da ti bom povedal nekaj podrobnosti. V prvem trenutku se je vedla zelo dobro. Priznala je, da je pahljača njena. Bolno jo je presenetilo, ko je zvedela, da je Julija Orcivalova mrtva. Priznala mi je, da je bila z njo skupaj v samostanu. Vidiš, ta odkritost me je res prevzela. Vprašal sem jo potem, kam je odšla z zabave pri gospej Cambryjevi. Rekla je, da se je odpeljala k sestri. Ko pa sem hotel zaslišati sestrino služkinjo, me je prosila, naj tega ne storim, ker snoči sploh ni bila pri sestri.«

»Torej je priznala?«

»Da je prej lagala. To me je strašno zadelo. Da jo rešim, sem jo vprašal, kje je prebila noč. Poskušal sem jo na vse načine pri-

siliti, da bi kaj odgovorila, toda zaman. In njen molk je pomenil zame toliko kakor priznanje krivde. Nisem mogel potem ravnati drugače, kakor sem ravnal. Če je zdaj v zaporu, je sama kriva. Prisilila me je do tega!«

»Ali si niste mogli misliti, da se za njenim molkom krije kakšna skrivnost?«

»Daj bog! Vse bom storil, da to skrivnost razkrijem. Preiskava se je šele začela, toda priče, ki sem jih doslej zaslišal, le še otežujejo njen položaj in jo obtožujejo.«

»Ali ste zaslišali sobarico Julije Orcivalove? Ona mi je rekla, da pozna morilko.«

»Dovoli mi, da ti na to vprašanje ne odgovorim. Že tako sem ti preveč povedal. Zaenkrat ne morem nikogar več zaplesti v preiskavo. Jutri bom napravil preiskavo pri Lesterelovi in pri pokojni Orcivalovi. Upam, da bo to kaj razsvetlilo položaj. Med tem bo Berta premišljala. Samota iztrezni človeka.«

»Torej vendar mislite, da je to dekle hladnokrvno in premišljeno zaklalo žensko, ki jo je komaj poznalo?«

»Ne. Toda takole sodim: gospodična Lesterelova je bila v operi, čeprav to taji. Bila je v loži šte. 27, in tu sta se najbrž sprli stari tovarišici Berta je v jezi izvlekla bodalo in v nepremišljenosti ga je zadržala Orcivalovi v vrat ...«

Gaston se je zdrnil. Spomnil se je, kako mu je Berta pripovedovala, da bi bila nekoč v jezi skoraj zaklala svojega svaka.

»Če pa je morda prišla v opero z namenom, da Orcivalo umori, bo priznala,« je nadaljeval stric. »V tem primeru pa računam z naklonjenostjo porotnikov, ki je zaradi neporečnega življenja ne bodo preveč hudo

* **Namesto ribe je ulovil žensko truplo.** Josip Vetter je lovil ribe v reki Klokotu v Bosni in je potegnil iz vode žensko truplo. Preiskava je dognala, da je to truplo Dragice Končarjeve, ki jo je zločinec s šestimi udarci s sekuro ubil, nato pa jo vrge v vodo. Izkazalo se je, da je bil morilec njen lastni brat.

* **Svojega moža je ubila petdesetletna Vidosa Djurdjević iz Likošana pri Kosovski Mitrovici.** Mož se je stalno jezil na ženo, ker mu ni rodila otrok. Nazadnje je mož Blagoje pripeljal v hišo svojega nezakonskega otroka in z njim sta nekega dne pretepla Vidosa in jo vrgla iz hiše. Žena je tavalala okrog in pošiljala ljudi k možu, naj jo sprejme nazaj pod streho. Toda vse prošnje so bile zaman. Končno se je priplazila do hiše in skrivaj vzela možev samokres. Stopila je nato pred Blagoja in ga prosila, naj jo pusti v hišo. Toda mož jo je spet pognal. Tedaj je potegnila samokres in oddala pet streliv. Merila pa je slabo, da je mož imel še toliko moči, da je pograbil svoj drugi samokres. Takrat je žena oddala še pet streliv in do smrti ranila moža. V besu je vzela še sekuro in mu razsekala glavo. Potem je vso noč begala po vasi, zjutraj pa se je sama prijavila orožnikom.

* **Tasta je zastrupila.** Ljudje, ki so prej šlo sredi šli proti Varaždinskim Toplicam, so našli na poti, ki drži iz Zbelave, truplo neznanega moškega. Komisija, ki je kmalu nato prišla, je ugotovila, da je pokojnik 51-letni kmet Toma Jagačič iz Zbelave. Preiskava je dognala, da je Jagačič imel zveze s svojo snaho, 25letno Alojzijo, ki ji je mož pred leti odšel v Ameriko. Snaha je hotela prekiniti odnos, ki jo je vezal s tastom, in mu je spekla zastrupljen kruh. Dogodek je vzbudil po vsej okolici veliko razburjenje.

* **Na smrt je bil obsojen v Somboru Anton Levojević,** ki ima na vesti umor 58letne vdove Ilonke Maršalove iz Sombora in 50letne vdove Veronike Juzbašičeve iz Županje. V molitveniku vdove Maršalove je zločinec našel 28.000 dinarjev in jih odnesel. Nekaj mesecev nato je ubil Veroniko Juzbašičevo v Župljanah in ji odnesel 39.000 dinarjev. Za sodbo je vladalo v vsej okolici Sombora izredno zanimanje.

* **Oče se je umoril na dan sinove poroke.** Te dni se je v Banjaluki v Bosni poročil sin Ibrahima Fejzića, železniškega uradnika. Oče je bil zaradi poroke na vso moč potrta. Zašel je bil v hude dolge. Upal je, da se bo dol-

gov rešil, če se bo sin bogato poročil. Nazadnje pa si je sin izbral revno dekle za ženo. Oče je branil, pa ni nič pomagalo. Videl je, da je izgubljen in da ga bodo dolgi uničili. Zato je takrat, ko je bila svatba, prišel domov in prosil svojo ženo za črno kavo. Spil je z njo čašico kave, pokadil cigareto, nakar je odšel na podstrežje in si je z britvijo pre-rezal grlo.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na živalskem sejmu v Ptuj so bile naslednje cene: voli po 5 do 8.25, krave po 5.25 do 7, bikli po 6 do 7.25, junči po 6 do 8, telice po 6.25 do 7.50 din za kilogram žive teže. Na sejmu v Novem mestu: voli I. vrste po 8.50, druge 7.50 do 8, tretje 7 do 8 din, telice po 7.50, 6 in 5 din, krave I. vrste po 7 do 8 din, II. vrste po 5 do 6, III. 4 do 5 din, teleta I. vrste po 10, II. po 8 do 9. V Radovljici voli I. vrste po 10, II. po 9, III. po 7 din, telice po 10, 9, 7, krave po 8, 7, 5, teleta po 14 in 11, v Gornjem gradu: voli po 8, 7.50, 7, telice po 8, 7, 6.50, krave po 7, 6.50, 5 din kilogram žive teže.

KONJL. Na živalskem sejmu v Ptuj so bili konji po 600 do 7.000 din, žrebeta pa po 1.300 do 3.000 din.

SVINJE. Na mariborskem svinjskem sejmu so bile 21. t. m. naslednje cene: prasci po 5 do 6 tednov stari po 80 do 130 din, 7 do 9 tednov stari po 140 do 180 din, 3 do 4 mese stari po 210 do 330 din, 5 do 7 mese stari po 350 do 510 din, 8 do 10 mese stari po 520 do 700 din, leto dni stari pa po 730 do 990. Svinje so se prodajale po 10 do 13.50 din za kilogram žive, odnosno po 15 do 19 din za kilogram mrtve teže. Na prašičjem sejmu v Ptuj so bili prasci od 6 do 12 tednov stari po 90 do 190 din za komad, nadalje pršutarji po 10.50 do 11, debele svinje po 11.50 do 12, plemenske svinje pa po 9 do 10.25 din za kilogram žive teže.

KRMA. V Novem mestu lucerna po 1.25 din kg, v Črnomlju seno od 0.80 do 1 din, slama 0.30. V Kranju seno 1.50 do 1.70, lucerna za krmo 1.50 do 1.70, slama 0.75 din za kg. V Gornjem gradu lucerna 1, seno 1 din, slama 0.50 din za kilogram.

SIROVE KOŽE. V Gornjem gradu goveje po 12 do 14, telečje po 18 do 20, svinjske po

8 do 10 din za kilogram. V Radovljici: goveje 14, telečje 16, svinjske 12 din za kilogram. V Novem mestu goveje 25, telečje 20, svinjske 15 din za kilogram.

VOLNA. V Novem mestu neoprana 45, oprana 55, v Kranju neoprana 34 do 38, oprana po 40 do 45 din.

ZABELA. V Radovljici sveža slanina po 24 din, svinjska mast po 25. V Gornjem gradu slanina 22, svinjska mast 24. V Novem mestu slanina 24, svinjska mast 25. V Kranju slanina 20 do 24, svinjska mast 24 do 25. V Črnomlju svinjska mast 24 do 26 din kilogram.

JAJCA. V Ljubljani 7 do 8 komadov za 10 din, v Kranju po 1 do 1.25 din komad, v Črnomlju po 1 do 1.20 din komad. V raznih krajih Slovenije so cene različne.

KROMPIR. Preteklo soboto na ljubljanskem trgu ni primanjkovalo krompirja. Prodajale so ga skoraj vse kmetice po 1.50 din kilogram. Nekateri so v začetku vztrajali na ceni 2 din, nato so ga prodale po nižji ceni ali pa so se vrnile z njim domov. Na debelo pa ni bilo krompirja na trgu. Mestna občina je prodajala krompir iz Vojvodine po 1.50, v večjih količinah pa po 1.40 din kilogram. V splošnem se cene krompirja v Sloveniji gibljejo od 150 do 250 din in več za 100 kg.

MED. V Kranju čisti med do 28 d n kg, v Brezicah po 20 din, v Murski Soboti po 16 do 18 din.

MLEČNI IZDELKI. V Gornjem gradu sirovo maslo po 46 do 48 din za kg, mleko 2 din za liter. V Kranju sirovo maslo po 40 do 44 din za kg, mleko po 2.25 do 2.50 za liter. V Radovljici: sirovo maslo po 40 din kg, mleko po 2 din za liter. V Novem mestu sirovo maslo po 35 do 38 din za kg, mleko po 2 din za liter.

Vrednost denarja

Na naših borzih smo dobili v devizah dne 23. septembra (prve številke službeni tečaji, druge v oklepajih tečaji na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 178.38 do 181.58 (za 220.60 do 223.80) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.09 do 10.20 (za 12.48 do 12.58) din.

Na vseh naših borzih notirajo nemške klinirne marke nespremenjeno po 14.70 do 14.90. Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 437 do 440, v Beogradu po 438 din

obsodili. Saj se bo skesala... in razen tega je umorila žensko iz polsveta, ki ji je morda nastavila nož na vrat. Če bi bil jaz njen zagovornik...

»Vse to je lepo,« mu je segel Gaston v besedo, »toda tudi oprostila razsodba ne vrača izgubljene časti.«

»Zal je ne vrača. Družba se bo dekleta izogibala. Ljudje niso tako usmiljeni kakor njihov najvišji sodnik. Gospodična bi se morala oprijeti drugega načina življenja, dokler ne bi čas zbrisal njene preteklosti. Ta preteklost pa se v velikem Parizu zbrise laže kakor kje drugje. In pogumno je dekle tudi.«

»To je slaba tolažba, stric...«

»Torej se ti zdi premalo, če reši celo kožo, Gaston?«

»Ali mislite, da bi jo mogli obsoditi na smrt?«

»Ne verjamem. Toda če bi ti poznal življenje v jetnišnicah, bi priznal, da je smrt lažja kazen.«

Gaston je prebledel.

»Oprosti,« je rekel stric čez nekaj časa.

»Pozabil sem, da si še zmerom zaljubljen v to dekle.«

»Res je!«

»Toda tvoja ženitev je zdaj postala nemo-goča.«

»Zakaj? Če je ona nedolžna? In nedolžna je, dokazal bom to!«

»Ali govoriš resno?«

»Resno. Moj sklep je neomajen.«

»Torej želiš, da bi ženska, ki bo odgovorila pred poroto, nosila tvoje... in moje ime?«

»Ta ženska je nedolžna. Jaz pa bi bil podel človek, če bi izrabljeno nesrečo in umaknil svojo dano besedo. In če bi bili vi name-

sto mene, bi ravnali prav tako kakor jaz.«

»Torej si dal gospodični Lesterelovi svojo besedo?«

»Včeraj! V hiši gospe Cambryjeve sem ji prisegel...«

»Ali res nisi imel pametnejše misli? In ona — kaj je rekla?«

»Rekla je, da vaš nečak ne sme vzeti Berte Lesterelove, in da me ne mara.«

»No! Torej si prost!«

»Samega sebe bi moral večno prezirati, če bi jo zdaj pustil!«

»Prismojen si... to se prav, zaljubljen si... saj je to v bistvu isto. Poslušaj me! Ko sva se snoči pogovarjala, je bila čast gospodične Lesterelove še nedotaknjena. Zato sem ti takrat samo priporočal, da se ne prena-gliš. In če bi bil počakal, recimo, tri mesece, ti jamčim, da bi bil pristal na ta prelom, zlasti zaradi tega, ker je imela Lesterelova dobro zagovornico v gospej Cambryjevi.«

»Gospa Cambryjeva je najboljša ženska na svetu!«

»Tudi jaz mislim tako. Toda od včeraj se je vse skupaj bistveno izpremenilo. Gospodična je danes pod strašno obtožbo. Beri samo to, kar bodo objavili večerni listi! Tu se bodo kar vrstili stolci pod naslovom: 'Zločin na plesu v operi'. In to pisanje bo trajalo tedne in mesece. Pa da bi se potem ti z njo oženil? To bi te onemogočilo v sodniški službi. Ljudje bi se obrnili od tebe. Obrekovanje hudobnih ljudi bi ti zagrenilo življenje. Da niti ne omenim tega, koliko bi ta gonja škodovala meni. Poznam ženske te vrste. Če ne bo ganila porotnikov s priznanjem, da jo je jeza zaslepila in da je storila vse v trenutni zmedenosti, bo obsojena. Ver-

jemi mi! In da bi ti vzel žensko, ki je zaprta v ječi svetega Lazarja?«

Gaston se je stresel, pa se je takoj zbral in rekel:

»Vi vidite samo slabo in jaz vam ne morem pomagati. Rečem vam pa, da gospodična Lesterelova ne bo obsojena. Dokazal bom njeno nedolžnost in ko jo dokažem, bo postala moja žena.«

Sodnik je začel hoditi po sobi. Naposled je obstal pred Gastonom in mu rekel:

»Odrasel si že in ne bom te pregovarjal. Toda pravica in dolžnost me veže, da ti povem, kaj sem sklenil. Saj se še spominjaš najinega pogovora pred nekaj dnevi? Povedal sem ti, da se mora eden izmed naju oženiti. Zaradi tvoje trme sem spet prost in poskrbel bom, da naše ime ne izumre. Izgubil boš sicer lepo dediščino, upam pa, da bova vzlic temu ostala prijatelja.«

»Če se oženim, bo moja žena gospa Cambryjeva.«

»Čestitam vam in vesel bom, če jo bom mogel imenovati svojo teto.«

»Bojim se pa, da bo njej nerodno, če bo morala gospodično Berto imenovati svojo nečakinjo.«

»Ljubi jo kakor rojeno sestro. To mi je pred dobro uro sama priznala.«

»Da, ona je dobrega srca in zelo požrtvovalna. Dokaz je že to, da mene ni odbila. Seveda se dogovorila še nisva, ker računam na tvoj zdrav razum. Torej, Gaston, še ni prepozno! Poišči si ženo, ki bo tebe vredna, in jaz se bom rad odrekel sreči, ki me mami. Zahtevam pa samo, da to storiš takoj, ker se utegne zgoditi, da bi se jaz svoji sreči prav kmalu le pretežno odrekel.«

Drobne vesti

— Olje iz žira je prav užitno. V kmetijski posvetovalnici »Jutra« je nekdo stavil naslednje vprašanje: Pri nas bi se dalo nabrati precej žira. Do sedaj smo uporabljali žir za krmljenje prašičev. Ker je seme zelo mastno, sem mnenja, da bi mogli napraviti iz njega olje. V kakšno svrho služi tako olje in koliko ga lahko dobimo iz gotove količine? — Odgovor se glasi: Olje iz žira ali bukvice je zelo dobro za prehrano. Po okusu in vrednosti ne zaostaja za finim namiznim oljem. Iz 100 kg neolusčenega žira se dobi najmanj 10 litrov finega in 4 litre slabšega olja. (Olje druge vrste služi za izdelavo mila ali za krmo svinjam). Žir vsebuje 25 do 30 odstotkov, olušen pa 40 odstotkov olja. Za krmljenje prašičev je žir prvovrstna hrana in zaleže kakor polovična porcija turščice.

— Sprejem v Zadržno šolo. V Ljubljani je že trideset let Zadržna šola, ki traja dve zimi od srede oktobra do velike noči. Namen šole je strokovno izobraziti in vzgojiti bodoče zadržne delavce, zato se poučujejo predmeti: slovenski jezik, zadržništvo, nauk o vodstvu zadrug, računstvo, knjigovodstvo, zadržno, menično in trgovsko pravo, stroje-slovje in železniške tarife in carine. V I. letnik se sprejmejo mladeniči, ki so dovršili 16. leto, vsaj ljudsko šolo, in ki ostanejo na domu ter so pripravljeni delovati v domačih zadrugah; v II. letnik se sprejmejo tisti, ki so dovršili I. letnik. Kdor želi obiskovati šolo, mora prositi za sprejem. Prošnjo je treba nasloviti na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani in ji priložiti krstni list in zadnje šolsko spričevalo (oni, ki prosijo za sprejem v II. letnik, spričevalo I. letnika). Prošnjo ni treba kolkovati. Kdor je reven in želi prejemati tudi podporo, mora to v posebni prošnji utemeljiti in ji priložiti premoženjski izkaz, ki mu ga sestavi občinski urad. Prošnje je treba vložiti najkasneje do 5. oktobra. Plačati je treba šolske potrebščine in toliko za stanovanje in hrano, kolikor ni pokrito s podporo, največ 100 do 150 din na mesec. Priporočamo!

VINSKA BOLEZEN

Zdravnik: »Nobene bolezni ne morem diagnosticirati pri vas. Edini vzrok, da se slabo počutite, je to, ker mnogo pijete.«

Gostilničar: »In kako se ta bolezen imenuje latinsko, gospod doktor? Veste, svoji ženi moram vendar povedati kaj učenega.«

Popotnikova torba

Dolenjski vinogradniki letos ne prepevajo

Novo mesto, konec septembra

Dolenjski vinogradniki imajo v novomeškem srezu zasajenih okrog 2600 ha površine z vinsko trto. Med ostalimi, manjšimi goricami so najbolj znane vinske gorice, ki se razprostirajo ob levem bregu Krke s slavno Trško goro, ki ima med vsemi vinskimi goricami najlepšo lego na Dolenjskem. Po svojem dobrem pridelku so znane še gorice v Grčevju, dalje one kri Beli cerkvi, Hrušici in Straži. Tudi v okolici Trebnjega, Dobrnič in Mirne peči je žlahtno trsje, ki da večkrat prav lepo množico dobrega pridelka.

Letos na žalost, vsega tega ne bo, kajti kakor ostali posevki so trpeli v ogromnem obsegu tudi vsi naši vinogradi. Prekomerni dolgi mraz, razne ujme, zastoj v vegetaciji in končno palež so opravili svoje uničevalno delo do dobrega. Rezultati tega uničevalnega dela se vidijo predvsem sedaj, ko stojimo tik pred trgatvijo, katere je naš vinogradnik bolj žalosten kakor vesel. Vinska letina je v novomeškem okraju dala povprečno vsako leto 28.000 hl vina. V izredno dobri letini celo do 35.000 hl. Za pridelek so dobili vinogradniki milijonske vsote. Letos bo vsega pridelka največ 9 do 11 tisoč hl. Naša ugotovitev pa ne pomeni samo silnega padca količine vinskega pridelka na Dolenjskem, temveč hkrati tudi dokaj žalostnega stanja naših vinogradnikov, ki bodo kljub težkim žrtvam za zboljšanje vinogradov ostali — brez kupne moči. Povrh vsega mizernega stanja se bo morala vsa količina letošnjega slabega pridelka brez izjeme sladiti, sicer bo tudi ta majhna količina, ki pride v poštev zgolj za domačo uporabo, prav slaba.

Lanske zaloge vina so že popolnoma počle. Naš revni vinogradnik, ki vsako leto komaj čaka, da vnovči svoj pridelek, je po prvih mesecih trgatve, odnosno pomladi, prodajal vino po 3.50 do 4.50 din liter. Zdaj je c. na spričo slabe letine poskočila na 8 din. Vendar vina tudi po tej ceni ni dobiti, ker so večino zaloge pokupili že v poletju za nizke denarje trgovci, zlasti na špekulantje. Deževno vreme je že močno okvarilo še one redke jagode, ki so se k sredi obdržale čez poletje na trsju. Nerazveseljivo sliko nudi novomeški

trg. Na stojnicah, ki so bile ostala leta polne žlahtnega grozdja, dobiš letos v najboljšem primeru kako razpokano črnino in pa šmarico, ki je načeta od gnilobe. Najboljše spričevalo kakovosti in količine letošnjega vinskega pridelka je že od nekdaj novomeški trg, ki je letos na žalost hudo puščoben.

Dolenjci zlepa ne pomnijo tako žalostne vinske letine. Zelo slabe so bile letine 1907 in 1911, ko je pridelek uničil močan palež. Šele po teh dogodkih so prišli dolenjski vinogradniki do spoznanja, da je škropljenje vinske trte edino in najboljše sredstvo v obrambo proti paležu.

Žalosten primer izkoriščanja poslov

Novo mesto, sredi septembra

Na deželi se še dobe brezvestni ljudje, ki izrabljajo svoje delovne moči do skrajnosti. Poleg tega jih hranijo z neužitno hrano, staro po več dni, ki povzroča nevarna obolenja. Pred dnevi je bil poslan v bolnišnico usmiljenih bratov na zdravljenje 11letni pastirček Janez Kolar, doma iz okolice St. Jerneja. Deček, ki je služil v bližnji vasi za pastirčka, je bil pripeljan v zavod, kjer je tožil o neznosnih bolečinah in krčih v želodcu. Mali Kolar pa svojih bolečin ni prenesel in je kmalu po prevozu v bolnišnico umrl in je bil pokopan na pokopališču v Smihelu.

Malo pred smrtjo je Kolar svojim sobolnikom in strežnicam pripovedoval, da izvirajo njegove bolečine od pokvarjene hrane, ki mu jo je dajal njegov gospodar, pri katerem je bil udinjan kot pastirček. Kruh, ki ga je dobival, je bil vedno plesniv, neužit, zdravju nevaren. Tudi pri kuhi se je dogajalo, da je moral jesti pogreto in staro jed. Nezdruživa hrana mu je popolnoma pokvarila želodec in je spričo tega trpel že dolgo bolečine, ki so ga izčrpale do onemoglosti. Kolarjevo ganljivo pripovedovanje o bolečinah in vzrokih je vse navdalo z zgražanjem in ogorčenjem. Na žalost taki primeri pri nas niso osamljeni. Imamo še mnogo primerov, ki kažejo neverjetno brezvestnost nekaterih gospodarjev, ki v svojem skopuštvi in v svrhu varčevanja na račun drugih tako grdo ravnaajo s posli. Ne bo preveč povedano, če rečemo, da se enaki primeri dogajajo tudi v mestih, pa to celo pri tako imenovanih boljših družinah, kjer morajo uslužbenci jesti jedi, ki spadajo nekam drugam, ne pa na poselsko mizo.

EMILIO
SALGARI

IZGNANCI

»Ze šest ur nismo ničesar zaužili!«
»Kaj potujete brez živil?«
»Imeli smo dovolj hrane, a smo jo morali pustiti v sanah.«

»Najbrž ste pustili tudi mnogo rubljev v vozu?« je vprašal mož in divja pohlepnost se je zabliščala iz njegovih oči.

»Ni vredno besedi!«

»O, vi ste gotovo bogati. Mlada dama je videti tako odlična.«

»Res, ne motite se!«

Vodja je pomežiknil svojim ljudem, nato pa je naglo rekel:

»Zdaj pojdimo zajtrkovat! Pozneje se pomenimo o kozakih.«

Nezaupno je Poljak ogledoval divje postavbe. Sklenil je, da bo nasproti njim skrajno čuječ.

Možaki so napravili ogenj, razsekali mlage medveda in začeli peči posamezne kose.

Medtem sta se Dimitrij in Fedorov pečala s konji. Uboge živali so bile čisto izčrpale in sestradane, ker je vsa zaloga ovsa ostala v sanah. Konji morajo dobiti kakšno krmo, če naj zapuste jamo živi.

Razbojniški poglavar se je bil tudi približal konjem. Občudoval je njih plemenite oblike. Ko je opazil, v kakšni zadregi sta služabnika, jima je ponudil vrečo plesnivega sibirskega kruha, da ga dasta ubogim živalim.

Dimitrij je vzel vrečo in se zahvalil. Za-

hvalo je vzel razbojnik na znanje s čudnim nasmeškom.

»Lepe živali,« je menil razbojniški poglavar. »Koliko ste dali zanje?«

»Za vsakega konja tisoč rubljev. So dirkači, ki jim ne najdeš zlepa podobnih.«

»Za vraga, mora biti vaša gospodarica bogata. S temi konji bi se mogel v desetih do dvanajstih dneh vrniti v Rusijo!«

Jed je bila pripravljena. Vsi so sedli okoli ognja. Poglavar je ponudil Mariji najlepši kos in ostalo razdelil med vse druge. Sibirski kruh, sir in žganje so imeli za pridatek. Vse to je bilo najbrž uropano kakšnemu ubogemu kmetu ali pa lovcu.

Zdajci so zaslišali neke glasove od zunaj.

»To so kozaki,« je vzkliznil velikan in naglo vstal. »Zdaj se lahko smejimo!«

25. poglavje

KAZNJENCI

Vsi so se hitro vzdignili in pogasili ogenj, ki bi jih skozi skoro prozorno steno lahko izdal.

Poglavar je zapovedal svojim ljudem, naj se skrijejo za visok steber, ki je stal sredi jame. Sam pa se je z Dimitrijem splazil k izhodu, ki je bil zdaj čisto zamrzel. Samo na vходу je bila špranja, skozi katero so se slišali glasovi od zunaj.

»Hudiča! Kam so se le zatekli prekleti psi?« je dejal eden izmed kozakov. »Te stene

tu so čisto gladke in ne more nihče skozi nje!«

»Saj zlomki in njih konji niso imeli ne-roti, da bi se bili dvignili v zrak,« je majaje z glavo rekel drugi.

»Jama ni nikjer odprta,« je pripomnil tretji.

»Zadeva je zagonetna, Pankrov! Kaže, da so nas speljali na led!«

»Tako je!«

»Brčkone smo med potjo spregledali kakšno jamo, v kateri so se skrili.«

»Kaj naj zdaj storimo?«

»Najboljše bo, če se vrnemo k tovarišem, ki so imeli morda več sreče kakor mi.«

»Prav imaš. Morda so jih oni že našli.«

Prisluškovalca nista zdaj ničesar več slišala. Kozaki so se gotovo vrnili.

»Če se spet vrnejo,« je rekel roparski poglavar, »vam bom pokazal pot, po kateri lahko pobegnate. Iz te jame namreč drži hodnik, ki se konča nad zmrzlim slapom.«

»Ali lahko gredo tudi konji po tem hodniku?«

»Tako je visok, da bi tudi sloni v njem ne prišli v zadrego. Saj res, poiskati moramo sani. Potovanje na njih je ob takem mrazu mnogo prijetnejše.«

Zapovedal je svojim ljudem, naj spet odprejo hodnik, ki so ga bili s tolikim trudom zadelali.

»Potrebujemo sani,« je pojasnil, »hočemo potovati kot boljši ljudje.«

»Kako mislite?« je vprašal Dimitrij skrajno začuden.

Poglavar je preslišal vprašanje.

Nekaj močnih zamahov s sekiro je napra-

Kričeči primer malega Kolarja, ki je moral umreti zaradi teh razmer, je treba temeljito preiskati in če se dožene, da je bila njegova izpoved na smrtni postelji resnična, naj se krivec pokliče na odgovor in kaznuje, kakor pač taki brezsrčneži in izkoriščevalci zaslužijo.

Gorenjski čebelarji niso zadovoljni

Radovljica, septembra

Med važna dela, pri katerih se kaj dobro vidi zadovoljstvo našega kmeta, štejemo odvažanje in še bolj privažanje čebel na pašo in z nje. V gornjem delu Gorenjskega je navada, da konec avgusta, ko cveti ajda, odpeljejo na Sorško polje, najraje pa v okolico Cerklj, čebele na pašo. Če je vreme ugodno, pridobi dober panj do 12 kg na teži. Čebele prevažajo ponoči. Vozniki veselo vriskajo skozi vasi, kadar ajda dobro med in so čebele nabrale dosti strdi. Vrskanje voznikov prav nič ne moti vaščanov, ki se vesele s čebelarji dobrega pridelka.

Letos pa po gorenjskih vaseh ni čuti vrskanja čebelarjev in voznikov. Prevozi gredo skozi vas precej pogrebniško. Skozi 14 dni,

ko so bile čebele na paši, je po večini deževalo in le malo ajde je lepo odcvetelo. Posebno neugoden pa je bil zadnji teden, ko je skoraj neprestano deževalo. V hudih skrbah so se znašli zlasti kmetje, ki so se iz kakršnihkoli vzrokov le malo zakasnil s košnjo otave. Težave so imeli že pri senu, še slabše pa je z otavo. Ob nedavnih naliivih je stalo po gorenjskih travnikih in senogetih na stotine kopic. Na pol suha otava, ki je še občutljivejša kakor seno, se je grela v kopicah in je bila nevarnost, da prične gniti. Res se je precej otave pokvarilo in so kmetje hudo prizadeti. Ob lepem in toplem vremenu, ki je nastopilo po silnih naliivih, rešujejo sedaj kmetje kar se da rešiti.

H koncu, ko smo mislili, da bo ostalo nekaj malega zelja, ki se je bilo že ovilo v glave, so se pojavili še izredno močni roji kapusovih belinov. Gosenice bodo uničile še oni pičli ostanek zelja, ki so ga pustili črvi in bramorji. V dežju, ki, kakor smo videli, prav nič ne škoduje gosenicam, ni bilo mogoče obirati gosenic in mokrega zelja ni bilo mogoče spraviti s polja. Kmetom ostane še edina tolažba, da bo ugodnejša jesen vsaj nekoliko popravila, kar so pokvarile zadnja zima, pretekla pomlad in deževno poletje.

še danes po 2000 letih mnogo bolj ko vsem dognanim preizkusom naše prosvetljene dobe. Še celo ponekod v šolah se drže (ali so se vsaj še pred desetletji držali) Celzijevih zmot. Taki krivi nauki plašijo ljudi pred uživanjem gob, a najusodnejše pa je, da zakrivijo največ smrtnih nesreč. Imamo namreč prav dobre gobe, ki kažejo navedene znake, imamo pa tudi hudo strupene gobe, ki nimajo takih znakov, a so smrtno, n. pr. strupeni kukmak ali krompirjevka, ki se dobi v naših gozdih v treh barvah: bela, zelenkasta in rumenkasta.

Kar se tiče počenja srebrne žlice ali čebule, se to lahko zgodi pri vsaki gobi — bodisi strupeni ali užitni — ako ni več popolnoma sveža, ker se je začel na gobi zaradi razkrajanja delati žvepleni vodik.

Poleg nekaterih strupenih gob n. pr. vražji, rdečerepi in volčji goban (boletus satanas, b. pachypus, b. lupinus) spreminijo barvo tudi nekatere prav dobre gobe, n. pr. noroglavka, kostanjevka, turek ali kozak in druge.

Popolno zastarelo in napačno je tudi pravilo, da so strupene ali vsaj neužitne vse gobe, ki izcejuje mleko (sok). Mleko izcejujejo nekatere žlahtne gobe, n. pr. okusna sirovka, hrusevka ali pečurka in druge.

Ravno tako napačna je trditev, da spoznamo strupene gobe po neprijetnem vonju in zoprnem ali pekočem okusu. Najhujša strupenjača, že prej omenjeni strupeni kukmak ali krompirjevka, nima baš neprijetnega vonja (diši po sirovem krompirju), tudi okusa ni zoprnega ali pekočega, a vendar je smrtna. Nasprotno je dobra goba poprova mlečnica ali bela kravjača, ki je v Italiji iskana poslastica, a je pekoča kakor sam poper.

Le pri eni skupini platničark, t. j. pri golobčah, je zanesljivi znak, da so užitne vse tiste vrste, ki so sladkega okusa, dočim strupene, takoj zapečejo na jeziku. Toda skupino golobčic — vseh je nad 30 vrst — pozna zanesljivo le izkušen goboslovec.

Tudi pri nas že precej znane živorumene štorovke ali jarsi so sirove zelo zoprne okusa, vendar so za jed pripravljene prav dobre in izdatne, ker rasejo množinsko.

Nevarno je lahko nadalje mnenje, da so užitne vse gobe, ki jih polži objedajo. Polži jedo tudi najhujše strupenjače, a jim nič ne škodujejo, dočim lahko človeka usmrtijo.

V razmerju z užitimi, ozir. neškodljivimi gobami je tako malo res nevarno strupenih gob, da bi si jih lahko vsakdo zapomnil s

Kako spoznamo užitne in neužitne gobe

Celo med razumniki je dosti ljudi, ki zahtevajo od goboslovcev, naj jasno povedo ali zapišejo, kako se zanesljivo spoznajo strupene gobe od užitnih. Ko je naš priznani poznavalec gobarstva pred leti na povabilo »Mladinske matice« napisal v »Kresnicah« poljudno razpravo o gobah, se je med kritiki oglasil nepodpisan učitelj s prikritim očitkom, da avtor namenoma ne izda zanesljivih navodil za razlikovanje med strupenimi in užitnimi gobami, češ, kaj nam koristi vse avtorjevo poučevanje, če nam pa ne pove splošnih znakov za spoznavanje strupenih gob. Takšni neverniki pa niso samo pri nas, kjer je goboznanstvo šele v prvih razvojih, temveč tudi pri velikih narodih, ki imajo na tucate slikanih knjig o gobah. Zaman je neprestano zatiranje goboslovcev, da sploh ni zanesljivih splošnih znakov za strupene gobe.

Noben pameten človek ne zahteva pri strupenih rastlinah, sadežih, kačah, žuželkah, mrčesih itd. splošnih in zanesljivih znakov za njih strupenost. Pri teh strupenjačah je ljudem že od nekdaj samoumevno, da pač treba poznati posamezne strupenjake in njih značilne znake, ako se hočejo obvarovati nesreče. Le za strupene gobe zahtevajo ljudje še vedno splošna in zanesljiva pravila.

Za takšno trmoglavno zahtevo je več vzrokov. Glavni vzrok so stoletna, celo tisočletna popolnoma napačna pravila. Rimski pisatelj Celzij je že pred 2000 leti zapisal, da so strupene: 1. vse gobe, ki prerezane ali pretrgane izpremenijo prvotno barvo, ki porjijo, pomodrijo, pozelenijo ali pordečijo; 2. vse gobe, ki med kuhanjem ali praženjem porjijo srebrno žlico (ali čebulo). Celzijevim napačnim naukom verjame človeški rod

vilo v ledeni zid tolikšno luknjo, da so mogli konji skozi njo.

Poglavar je šel najprej na neki prostor sredi reke, od koder se je videl dobršen del dolgega jamskega hodnika.

»Nikjer ni nikogar,« je rekel nato. »Mirno lahko potujete. Mi bomo vaša eskorta in vam bomo pomagali!«

»Zelo prijazno,« je pripomnil Dimitrij z lahno posmehljivostjo.

Marija in njena spremljevalca so zajahali konje. Mali vod se je pomikal vzdolž desnega rečnega brega. Prvi je korakal velikan, a zadno stražo so sestavljali velikanovi trije pajdaši. Bila je podobna, kakor bi bili pazili na jezdece Mladenka je ves čas svoje nove prijatelje nezapirno motrila.

Medtem ko je Dimitrijevega konja pobozala, je zašepetala Dimitriju: »Ne zaupam tem ljudem! Če bo treba, se bomo branili. Reci Fedorju, naj bo tudi pripravljen na obrambo.«

Na poti jih ni nihče nadlegoval. Gotovo so bili vojski zavrgli misel, da je begunce mogoče ujeti v jami. Morda so upali, da jih najdejo kje na stepi.

Uro pozneje so dospeli do kraja, kjer so ležale sani. Toda živila so bili kozaki vzeli iz njih skoro vsa. K sreči so pustili pri miru zaboj z municijo, saj ti naboji niso bili primerni za njih puše.

Zdaj so se s sanmi vrnili k ledeni palači roparske pajdašine.

Za več stebri v jami se je skrival vhod v predor, ki je držal na površje.

Tu se je hotel Dimitrij posloviti od pomagačev.

»Najlepša vam hvala,« je rekel poglavarju.

»O tem se pogovorimo pozneje,« je rekel ta in se pomenljivo nasmehnil.

»Ali ne ostanete doli v jami?«

»Niti ne mislimo na to! Spremljali vas bomo, dokler se ne prepričamo, da vam ne grozi več nevarnost.«

Ker je Dimitrij imel pajdaše kljub njihovi ljubeznivosti za nepridiprave, bi se jih bil rad znebil. Toda ni kazalo drugo, kakor vzeti jih v račun in biti prijazen z njimi.

Kačasto se vijoči predor so bili pobegli kaznjenci z velikim trudom izkopali skozi kupe ledu. Skozi ta predor so hodili ven, da so si priskrbovali živila z lovom ali z ropom.

Konje so morali drugega za drugim spraviti na površje, a sani so morali ljudje sami tiskati.

Gori na zemlji ni bilo česar na okoli videti žive duše. Samotna in beša se je razprostirala okoli njih neskončna zasnežena stepla. Tu in tam je štrlela iz snega kakšna skala, ki pa je bila tako zaledenela, da je bila podobna ledenemu hribu.

»Zdaj nas vojski ne bodo več nadlegovali,« je rekla Marija.

»Ne bodite tako lahkomišelní. Kozaki so trmastí. Morda že stojijo tamle za skalolo.«

»Bomo pa streljali!«

Marija Fedorovna je zasedla svoj prostor v sanéh. Ko sta njuna tovariša tudi hotela sesti v sani, jima je poglavar zastavil pot.

»Počasi, počasi, dragi prijatelji! Zdaj bo treba še plačati račun!«

»Kako to mislite?« je presenečen vprašal Dimitrij.

»Če greš v gostilno, kjer se najed in napiješ, moraš tudi plačati, kaj ne?«

»Vi torej želite, da vas poplačamo za gostoljubnost?«

»Seveda! Mi smo siromaki, a vaša gospodarica je bogata!«

»Misliš sem, da v Sibiriji še obstoji gostoljubnost... No, koliko smo vam dolžni?«

»Saj mi nismo Sibirci, temveč Rusi. Račun je malo velik, toda kaj hočemo, ko pa so živila tako draga in jih je v tej zasneženi puščavi tako težavno dobiti. Kruh, ki ste ga pojedli, prihaja iz Baloganka. Mislim, da petdeset rubljev za kilogram ne bo preveč. Vi in vaši konji ste ga skupaj porabili osem kil, kar znaša štiristo rubljev.«

»Nesramnost!« je godrnjal Poljak.

»In meso stane dvesto, a steklenica žganja tristo rubljev.«

»Vi ste roparji,« je zdajci vzoril Dimitrij.

Poglavar je preslišal Dimitrijeve jezne besede in čisto mirno nadaljeval:

»Tudi pred kozaki smo vas rešili, kar bi nas lahko stalo svobodo. Če za rešitev računam tritisoč rubljev, prav za prav ni mnogo. Skupaj torej tritisoč devetsto rubljev. Za vašo gospodarico je to malenkost. No, kako bo? Če ne plačate, vas ne pustimo naprej!« je rekel potevnih grozeče.

Namesto odgovora je Dimitrij z bliskovito naglico vzdignil puško in pomeril. Enako sta storila Marija in voznik.

Zdajci so se zaslišali strelji in vzkliki.

»Kozaki!« so zakričali roparji in planili nazaj v predor.

Res so se izza skale pojavili posamezni jahajoči kozaki.

Hitro je skočil Dimitrij na trojko, ki se je v tistem trenutku pognala ko blisk po stepi

pomočjo dobre knjige. Kdor pa nima toliko potrpljenja, ta stori seve pametno, da pusti v miru vse gobe, ki jih zanesljivo ne pozna, oziroma mu jih ne priporoči dober poznavalec. To je edino zanesljivo varstvo pred zastrupljenjem.

Lahko pa se zastrupimo tudi z jedjo najboljših gob, ako je takšna jed stala ves dan ali celo nekaj dni v toplih prostorih. Istotako so lahko škodljive užitne gobe, ako leže čez noč na kupu v zaprtih, toplih prostorih, da preidejo v razkrojevanje ali se vnemejo. Pravilno je, da se nabrane gobe že isti dan pripravijo za jed ali pa se naj vsaj čez noč razlože vsakasebi na hladnem in zračnem prostoru.

Mnogokrat čitamo, da je kdo občutil vse znake zastrupitve po uživanju jedilnih gob. Mogoče je, da se je z nabranimi gobami ravnalo po zgoraj navedenih nepravilnostih. Vedeti pa je tudi treba, da niso pri vseh ljudeh enaki želodci. Gobe so težko prebavljive, zato niso za slab želodec, posebno ne za večerjo. Kdor ima sladkorno bolezen, ta bi sploh naj ne užival gob.

Opetovano so domači in tuji goboslovci naglašali, da je pri gobah previdnost potrebna, toda prevelika bojzljivost ni upravičena.

A. B.

Ženski vestnik

Čebula in česen sta zdravi jedi

Čebula je zelo zdrava jed. Ima v sebi precej železa in jo je zaradi tega priporočati slabokrvnim ljudem. Presna čebula je zlasti priporočljiva za osebe z oslabelemi živci in bolnimi pljuči. Medtem ko je pražena ali kuhana čebula za mnoge težko prebavljiva, presna teh lastnosti nima. Dognali so, da čebula čisti telo, ker vsrkava nepotrebne in škodljive snovi, ki se nabirajo v človeškem telesu. Čebula čisti želodec in črevesje in skrbi za dobro odvajanje. Poleg tega pa dovaja telesu skoro vse vitamine, ki so mu potrebni.

Čebulo dodajate k vsem zelenjavnim jedem, kuhanim in sirovim. Nobeni zelenjavni solati naj ne manjka drobno sesekljana čebula, kakršna je najboljša. Iz čebule pripravljamo tudi samostojno solato.

Enako je česen izvrstno čistilno sredstvo za telo. Poživlja delovanje prebavil in pomaga proti zajedalcem v njih. Zato je dobro, da ga dodajamo solatam in drugim jedem. Česen je tudi lahko razkuževalno sredstvo. Česen je splošno priznan pripomoček proti popnenju žil, zato ga uživajmo kolikor mogoče pogosto. Kadar pripravljamo presno hrano, ne pozabimo, da spada k začimbam, kakor so drobnjak, peteršilj, mladi listi zelene, čebula, tudi česen. Naj pri tej priliki pripomnimo, da je zdrav zlasti tudi drobnjak, ki je sorodnik čebule in česna.

Čebulo kot samostojno jed napravimo takole: Čebulo olupimo, operemo in v zelenjavni juhi mehko skuhamo. Nato jo vzamemo ven, denemo v pogreto skledo in potresemo na debelo z drobnjakom, peteršiljem ali drugimi sesekljanimi zelišči, ki jih uporabljamo za začimbo. Zabelimo jo z razbeljenim sirovim maslom.

Čebulno solato naredimo tako, da debelejšo čebulo olupimo, operemo, razpolovimo in zrežemo na tanke ploščice ter jo napravimo kakor vsako drugo solato z oljem in kisom. Večina ljudi jo laže uživa, ako ima poleg nje na razpolago še drugo solato.

Za kuhinjo

Jesen je doba gob. Gobe so čudovito dobra jed, samo če so pravilno in okusno pripravljene. Kmečkim gospodinjam priporočamo zlasti naslednjo pripravo: V vročo mast daj drobno zrznane čebule in ko je svetlo rumena, prideni malo sesekljane peteršiljke. Ko tudi ta prevre, dodaj gobe, katere si poprej zrezala na tanke liste, jih poparila in pustila dalje časa na cedilniku, da se je vsa voda otekla. Duši jih toliko časa, da se vsa mokrota posuši. Nato jih potresi z žlico moke. Ko ta malo zarumeni, zalij z vodo ali juho. Pusti prevreti, medtem pa dodaj malo limonovega soka (ali kisa). Prideni lovorov list, malo timijana in majarona pa še šopec popra. Ko je vse skupaj dobro prevrelo, dodaj še precej kisle smetane, naj še enkrat prevre in jed je gotova. Zraven odlično tekne zmečkan krompir.

Sarma je prav okusna in je zlasti v pozni jeseni in pozimi prijetno presenečenje na mizi. Pol kg. sveže svinjine zmelj ali sesekljaj na drobno in ji prideni malo na masti oprazene čebule, peteršilja, nato nekoliko popra, soli, dve jajci in 2 del surovega riža. To zmes dobro premešaj in naredi iz tega prst debele in prst dolge klobasice. Vsako zavij v list

kislega zelja. Zgoraj in spodaj zeljni list zapogni na znotraj. Nato prevri 1 kg kislega zelja, naredi prežganje s čebulo in ko je zelje s prežganjem vred prevrelo, napravi naslednje: v primerno kozico daj plast zelja, nato plast zeljnih klobasic, nato zopet zelje in zopet klobasice, dokler imaš kaj te robe. Navrh daj malo prekajene svinjine ali prekajenih reberc, polij z osminko litra kisle smetane in kuhaj vse skupaj največ poldruge uro. Jed je lahko samostojna, ali pa lahko daš na mizo še krompir v koščkih, zabeljen.

Teležje zarebrnice s paradižniki. Potrebnihi je nekaj kuhinjskih nasvetov, ki bodo služili našim gostilniškim gospodinjam na deželi. Pol do tričetrt kg zarebrnic potolčemo, posolimo, povaljamo v moki in opečemo po obeh straneh na razbeljeni masti. otem jih pobereemo iz kozice in opravimo na masti dve žlici moke, nato pa zalijemo prežganje s pretlačenim sokom iz pol kilograma paradižnikov, ki smo jih skuhal v njihovem lastnem soku. Dodamo pol kozarca kisle smetane, omako prevremo in polijemo čez zarebrnice.

Polpeti s paradižnikovo omako. Pol kg svinjine ali pečenih ostankov operemo, sesekljamo ali zmeljemo na stroju in dodamo v vodi namočeno, ožeto žemljo, eno jajce, nekoliko oprazene čebule, soli in popra. Iz te zmesi napravimo zrezke, ki jih povaljamo v moki in spečemo na vroči masti. Posebej naredimo paradižnikovo omako, v katero potem zložimo zrezke. Nazadnje dodamo omaki kislo smetano in jo še enkrat prevremo.

Riba z rižem. Ribo (lahko vsake vrste) očistimo in ji pobereemo kosti. Nato jo zrežemo na koščke, pokapamo z limonovim sokom in povaljamo v nastrganem parmezanskem siru. Nato naredimo blede prežganje, tako da opravimo na masti najprej nekoliko sesekljane čebule in nato moke, nakar zalijemo prežganje še z dobro kislo smetano. V tej omaki ribo prevremo in jo prav počasi dušimo. — Posebej dušimo riž, nakar naložimo v dobro namazano kozico ali posodo za narastek izmenoma po eno plast riža in po eno plast ribe. Na vrh polijemo omako, nato pa pokapamo narastek s presnim maslom in potresemo z nastrganim parmezanom. Narastek pečemo v pečici približno pol ure.

V GOSTILNI

»Kako? To naj bi bila srnina? Saj to je govedina!«

»Nekaj vam moram povedati, gospod, ta srnica je bila udomačena.«

»Vi in vaša spremljevalca ste moji ujetniki! Sledite mi v Katuisk!«

26. poglavje HETMAN BAUNJE

Pol ure pozneje je bila mladenka s svojima slugama v majhni sobi neke gostilne v Katuisku. Stražili so jih štirje vojaki. Dva sta bila postavljena pred hišo, dva pa v hiši na stopnicah.

Ko so se bili begunci vdali, je hetman enemu izmed podoficirjev naročil, naj se briga za ujetnike, sam pa se je vrnil k svoji koloni.

Ponovno so aretiranci vprašali stražnike, kaj namerava storiti hetman z njimi in kam jih namerava spraviti, a niso nikdar dobili odgovora. Najbrž kozaki sami niso vedeli, kakšna usoda čaka ujetne potnike.

Kakor divja zver v kletki je begal Dimitrij po sobi gor in dol.

»Zdaj se ne bomo mogli več izmuzniti iz krempljev teh sibirskih medvedov! Povedli nas bodo v Irkutsk v rudnike!«

»S kakšno pravico?«

»To je preprosto: sumijo nas, da smo nihilisti... Ali ste že pozabili našo pustolovščino v etapi, gospodična?«

»Saj nismo ničesar drugega storili, kakor kozake upijali.«

»Potem pa smo zbežali!« se je smehljaj Poljak. »Pa naj nas pošljejo v rudnike. Kdo ve, če ne bo to dobro za dosego našega smotra. Morda najdemo tam polkovnika Vasiljeva!«

Oči mladenke so se pri tem imenu orosile.

(Dalje.)

Kozaki so pustili roparje pri miru in so začeli zasledovati trojko, v katero so tudi streljali. Begunci niso vračali strelav. Skušali so čim hitreje dospeti do ceste Vladimirke, katere obcestni kolji so se že od daleč videli.

»Za božje ime! Ne moremo dalje! Pot je zaprta!« je zdajci vzkliknil voznik ves prepaden.

Iz nekega smrekovega gozda se je vila kakor orjaška kača dolga človeška veriga. Pred njo so jahali kozaki.

»Kaznjenska kolona!« je vzkliknila Marija Fedorovna vsa blede. Vstala je in težko dihal pri pogledu na nesrečnike.

»Kozaki pred nami, kozaki za nami!« se je hudoval Dimitrij. »Izgubljeni smo, če ne najdemo druge poti!«

Voznik je nategnil vajeti in skušal kreniti proti vzhodu. Tako je obstajala možnost, izogniti se kaznjenski koloni in v dolgem ločku spet priti na Vladimirko.

Že so potniki upali, da se bodo lahko nemoteno peljali naprej, ko se je zdaj kakšnih dvanajst vojakov odtrgalo od kolone in v diru zajahalo proti njim.

Na čelu čete je bil hetman, ki je jahal belega konja evropske rase. Bil je lep, visok mož.

Tedaj so se pojavili tudi že kozaki, ki so bili pri zasledovanju trojke nekoliko zaostali. Med vzklikanjem so ustrelili v zrak, s čimer so opozorili svoje tovariše nase.

Potniki so izgubili zadno upanje na rešitev.

»Ujeti smo!« je obupno zavzdihnila Marija.

»Najboljše bo, če se vdamo!« je menil Dimitrij. »Morda še ni vse izgubljeno!«

»A kaj, če nas aretirajo?«

»Pa nas bodo spet izpustili, gospodarica! Saj nismo nihilisti!«

»Toda jaz sem sestra izgnanca!«

»Tega jim ne bomo povedali!... Že spet streljajo. Najrajši bi se spustil z njimi v borbo in jih začel pobijati. Fedor, poženi konje. Da bi se rešili ujetništva, je voznik kakor divji udaril s bičem po konjih. Trojka je zadržala proti Katuisku.

Ta vas je bila še kakšne tri verste oddaljena in je stala na pol skrita za velikim, proti severu se razprostirajočim smrekovim gozdom.

Fedor je skušal doseči ta gozd, ki bi jih ščitil, toda konji so bili preveč izčrpani. Sopihi so in omahovali. Bilo je jasno, da bo zdaj zdaj kateri izmed konj padel.

Predna straža kolone je zavila proti jugu, da bi zastavila potnikom pot. Hetman, ki je poveljeval četi, je kmalu dohitel trojko.

Dimitrij je hotel pomeriti vanj. Marija pa ga je naglo priela za roko in vzkliknila:

»Ne, ne smeš streljati!«

Oficir je pomeril z revolverjem v voznika:

»Stoj, ali pa ustrelim!«

Voznik ni hotel ubogati, tedaj pa mu je gospodarica zakričala: »Ustavi konje, Fedor!«

Soričo krepkega potega vajeti so konji padli na kolena, a trojka se je prevrnila.

Naglo je hetman razjahal konja, da bi pomagal dami, ki je obležala v snegu.

»Upam, da se niste poškodovali, lepo dete!« je menil hetman in ji pomagal na noge.

Pri tem nagovoru je stopila Mariji Fedorovni kri v glavo. Z ježno se bleščečimi očmi je vzkliknila: »Zdi se mi, da v Sibiriji ne poznate preveč spoštovanja do žensk.«

Nato je rekel hetman precej neobzirno:

Slon je bistra žival z dobrim spominom

Ali imajo sloni res več pameti, kakor mnoge druge živali? Čujmo, kaj pravijo o slonovi bistrumnosti cirkuški strokovnjaki. V cirkusu so sloni še vedno velika privlačnost prav zaradi tega, ker jih lahko marsičesa naučijo.

Ljudje, ki se ukvarjajo s sloni, vedo, da se ne najdeja med njimi dva z enakim značajem. Slon se tudi zelo hitro izpreminja. Zdaj je dobre volje, miren in priazen, nato enkrat se pa njegovo razpoloženje izpremeni pod vplivom razočaranja ali bolečine. Slon se razjezi in postane nevaren. To pa se zgodi le, če koleba v razpoloženju ali če prehaja njegova pamet v blaznost. V takem primeru izgubi slon smisel za pravico, ki je zelo ukoreninjena v njem.

V nekem cirkusu so imeli indijskega slona, ki mu je bilo ime Tom. To je bil prvi slon, ki je znal hoditi po debeli vrvi. Pozimi, ko cirkus ni deloval, je bil Tom zaprt v svoji staji. Toda slon ne pozna ničesar lepšega in prijetnejšega od izprehoda. Tri dni je Tom pazil, kam obeša njegov paznik ključ od staje. Potlej ga je pa z rilcem snel, odklenil vrata in se klatil vso noč okrog. Od tistega dne je ključ pogosto izginil in navadno so ga našli pod slonovo nogo.

Iz Indije in Cejlona čitamo pogosto zelo zanimive zgodbe o maščevalnosti slonov in njihovem spominu, če gre za to, da se maščujejo za krivico, ki se jim je zgodila. Na-

sprotno pa mnogi evropski in ameriški izurjevalci slonov zanikujejo, da bi se slon odlikoval s posebnim spominom. V tem pogledu imajo baje sloni enako lastno kakor človek: eni se spominjajo vsega, eni pa ničesar.

En slon je že čez osem dni pozabil, da ga je človek dražil. Pač se je pa v nekem ameriškem mestu pripetilo nekaj izrednega. Cirkus je priredil pred predstavo spreved svojih živali. V množici gledalcev je stal krojač, ki je zbodel mimoidočega slona z iglo v rillec. Ko je čez tri leta cirkus nastopal v tistem mestu, je slon potegnil z rilcem iz množice gledalcev svojega krojača in udaril trikrat z njim ob tla tako, da je pri priči izdihnil. Ta slon je imel torej izredno dober spomin.

Sloni pa so tudi šaljivi in se radi uče reči, ki jih vesele. V nekem evropskem cirkusu so imeli do'ga leta slona, ki ni nikoli delal ničesar drugega kakor nosil razno stvarino in pomagal prepeljati voze. Pri večerni predstavi se je slišala godba tudi v stajo starega slona, in paznik je nekega dne po naključju opazil, kako je slon plesal po godbi. Od tistega večera je slon nastopal tudi v cirkusu. Nekdo mu je podaril orglice, in slon je navdušeno pihal vanje, kadar se je dolgočasil ali jezil.

Poznavalci slonov pa tudi pogosto opažajo, da sloni na stara leta pozabijo vse, česar so se prej naučili, in da niti poti domov ne najdejo več.

Padalec je vojak, ki mora znati vse

Prvi padalci so se pojavili že proti koncu prejšnje svetovne vojne. Prvo padalsko enoto je baje sestavil neki francoski pilot. Člani te enote so se spuščali v ozadje za nemško vojsko v Ardenih.

Po končani svetovni vojni so to vrsto vojakov čisto zanemarili. Na novo so jo oživili v Sovjetski zvezi leta 1927. Nemčija sprva ni posvečala velike pozornosti tej vrsti vojaštva. Le po en vojak iz vsakega pehotnega bataljona je bil izučen in izurjen kot padalec. Medtem pa se je v Sovjetski zvezi pokazalo padalstvo, ki se je tam že zelo razvilo, kot pomembna enota v vojski. Nemčija je uporabila ta izkustva in je izurila svoje padalce skoraj do popolnosti.

Član padalskega oddelka mora biti vse drugače oborožen in mora imeti večjo izobrazbo in več vojaškega znanja kakor navaden vojak. Predvsem mora poznati jezik tiste države, v katere zaledje se spusti, mora se znati voziti s kolesom, motornim kolesom in avtom, ker se mora poslužiti teh prevoznih sredstev, če se mu le ponudi prilika. Čisto mora biti izurjen za borbo s puško, revolverjem in strojno puško. Celó plezati mora

dobro znati. Večkrat se lahko pripeti, da se mora spustiti na kako streho v sovražnikovi deželi. Od tod je večkrat najlažje napasti sovražnika. Posebno važen je ta način borbe pri zavzemanju ulic v sovražnih mestih. Nadalje mora znati hitro čitati zemljevide in biti izučen radiotelegrafist.

Padalčeva oprema je zelo zapletena. Na glavi ima šlem, na plečih nosi pritrjeno padalo, pod levo pazduho nosi posebno brzostrelno puško z velikim številom nabojev. V eni torbi ob boku ima hrano za nekaj dni, v drugi pa municijo. Za pasom ima še plinsko masko in nekaj ročnih granat. Poleg tega nosijo padalci še druge predmete, kakor dele strojnih pušk, dele radijskih postajic, motike, lopate, šotore in drugo. Padala nemške vojske imajo deset metrov v premeru. Mala padala omogočajo, da padalec hitreje prispe na zemljo in je s tem manj časa izpostavljen nevarnosti, da ga bodo že v zraku napadli, ko se še sploh braniti ne more. Spuščanja so se pri Nemcih vršila redno ponoči. Ko prispe na zemljo vodja padalske enote, da takoj znak z raketo, da se vsi zberó okrog njega.

Kaj vse si izmišljajo bogati na smrtni postelji

Pred leti je umrl v Brüksenu milijonar Basse. Zapustil je pet milijonov lir in oporoko, ki je menda ni podobne na svetu. Določil, da naj pripada vse njegovo premoženje kitajskemu narodu. V oporoki je izrečno zapisano, naj se porabijo njegovi milijoni za boj proti evropskim ljudem.

Kakor Basse Evropo je sovražil ženske Anglež Edward Clines, ki je umrl leta 1906. V svoji oporoki je določil, naj se porabi vse njegovo premoženje za boj proti ženski volilni pravici. Prismuknjeno početje prvoboriteljic za ženske pravice je ubogege sira Edvarda silno razjezilo. Z njegovim denarjem je bilo res ustanovljeno društvo za boj proti ženskim

pravicam in mnogi ljudje so pri tem dobro živeli, toda ženske so si kljub temu čez leto dni priborile volilno pravico.

Čudna usoda se je spletla okrog oporoke milijonarja Collina v Ameriki. Njegova glavna dedična je postala hči njegovega kuharja, stara komaj sedem let. V oporoki je bil pogoj, da mora biti oporoka prečitana v pričo vseh sorodnikov in vse služinčadi. Tudi kuharjeva hčerka je bila navzočna in lahko se je od srca smejala ob pogledu na resne obraze in smešen odvetnikov talar. Začelo se je slavnostno čitanje oporoke. Po prvih besedah je smuknila skozi napol odprta vrata v sobo mačka in skočila je deklici na ramo. Položaj

je bil že tako smešno napet, da je počila deklica v glasen smeh. Prisotni sorodniki so se ogorčeno ozrli na deklico in že so jo hoteli ozmerjati, ko je prišlo neprijetno presenečenje. S povzdignjenim glasom je odvetnik razglasil deklico za milijonarjevo dedično. V oporoki je bilo namreč dobesedno rečeno, da pripade vse milijonarjevo premoženje tistemu, ki počí med čitanjem oporoke v glasen smeh. Sorodniki so sicer poskusili doseči na sodišču razveljavljenje čudaške oporoke, toda vse njihovo prizadevanje je bilo zaman. Siromašna vesela deklica je podedovala tri milijone dolarjev. Iz jeze so sorodniki ubili mačko, češ da je ona vsega krija. Kuhar in njegova hčerka sta postavila mački spomenik z napisom: »Tu počiva mačka, ubita zavoľjo podle, nečloveške zavisti.«

Oporoko industrijca Phersona v San Franciscu je narekoval strah pred dozdevno smrtjo. Ta mož, ki v svojem življenju ni storil mnogo dobrega, se je strašno bal smrti. Na vse mogoče načine se je zavaroval proti nepričakovani smrti. V oporoki je pa določil: V krsti mora biti posebna naprava, s katero bo lanko opozoril ljudi na pokopališču, če bo živ pokopan. V krsto so mu morali položiti tudi dva aparata s kisikom, da bi lahko vsaj tri dni dihal, če bi se zdramil iz dozdevne smrti. Naposled je določil v oporoki, da morata pri njegovem grobu tri dni in tri noči stati dva služabnika. Za vsakega je določil 5000 dolarjev, če bo obudil dozdevno mrtvega milijonarja. Vse svoje sorodnike je pa izključil od dediščine in vse premoženje je zapustil daljnemu nečaku. Tega bi bili nekoč skoraj živega pokopali. Povoľil ga je tramvaj in mislili so, da je mrtev, pa se je še pravčasno zdramil iz globoke omedlevice, da ga niso pokopali.

Neki odvetnik v Torontu je napravil celo v svoji oporoki čudno šalo. Določil je, naj se razdeli njegovo premoženje takole: Velik del naj pripade najhujšim sovražnikom konjskih dirk, če se večlanijo v klub prijateljev konjskih dirk in če bodo tudi sami hodili na take prireditve. Njegovo pivovarno naj podeduje nekaj posebno vnetih protialkoholnih borcev. Drugi del premoženja je pa zapustil svojemu prijatelju, staremu samcu, toda s pogojem, da se oženi in da bo imel otroke. Oporoka je bila javno razglašena in dediči so dobili teden dni časa za premislek. Sovražniki alkohola in sovražniki konjskih dirk so izpolnili pogoj, star: samec pa ni podlegel izkušnji. Samski stan u je bil ljubši od obilne dediščine.

KAKO UGANES STAROST SVOJIH PRIJATELJEV

Ali veste, kako lahko uganete starost vsakega človeka? Pazite in lahko boste s to »čarovnijo« vsakega presenetili.

Reci prijatelju: »Napiši na list papirja svojo starost tako, da ne bom videl števila.«

»Podvoji ga!«

»Prištej 4 zraven!«

»Pomnoži število, ki si ga zdaj dobil, s 5!«

»Prištej 12!«

»Dobljeno število pomnoži z 10!«

»Zdaj mi povej število, ki si ga dobil!«

In ko vam prijatelj pove to zadnje število, marate na pamet odšteti od tega števila 320. Prvi dve številki dobljenega števila vam povesta starost vašega prijatelja.

Da boste lažje razumeli, kako in kaj, vam pokažemo v naslednjem primeru:

$$28 \times 2 = 56 + 4 = 60 \times 5 = 300 + 12 = 312 \times 10 = 3120.$$

Končno število je torej 3120. Od tega moramo odšteti 320, pa nam ostane število 2800. Prvi dve številki pomenita starost — torej je oseba res 28 let stara.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

DEKLETA MED SEBOJ

Nada: »Zakaj je Dušan s teboj napravil konec?«

Vera: »Ker nisem z njim hotela ničesar začeti.«

ZDRAVNIK IN SODNIK

Zdravnik: »Gospod sodnik, saj vendar ni vaš poklic, da bi delali iz ljudi angele!«

Sodnik: »Ne, gospod doktor, — na to se bolje razumete vi, zdravnik!«

RADIO

Liubliana

od 29. septembra do 6. oktobra.

Nedelja, 29. septembra: 8.00: Jutrnji pozdrav. 8.15: Šramel »Štirje fantje«. 9.00: Napovedi, poročila. 9.15: Radijski salonski orkester (vodi Petrič). 10.30: Verski govor (dr. Ignacij Lenček). 10.45: Prenos cerkvene glasbe iz cerkve sv. Jakoba v Ljubljani. 11.15: Ruski napevi: Ruski sekstet in plošče. 12.30: Objave. 13: Napovedi. 13.02: Rad. orkester. 17.00: Kmetijska ura: Kužne in organske bolezni telet (dr. Leo Kocijan). 17.30: Veselo popoldne. Sodelovali bodo Roman Petrovčič, Stanko Avgust (spremljava) in citraški trio »Vesna«. 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 20.00: Pisan drobšč (plošče). 20.30: »Lipa in trta«. Jesenski narodni spored. Izvajala bosta radijski komorni zbor in radijski orkester. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za veseljake (plošče).

Ponedeljek, 30. septembra: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Vsake-mu nekaj (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Poročila. 18.00: Zdravstvo v Sloveniji (dr. Ivo Pirč). 18.20: Massenets: Slike iz Alzacije (Londoni simfonični orkester; plošče). 18.40: Mesečni slovstveni pregled (prof. Fran Vodnik). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 19.50: Šolska posvetovalnica (prof. Etbin Bojc). 20.00: Ruske romance (pela bo Jelena Gorvatova, balalajko bo igral Vladimir Pik, pri klavirju bo prof. Marjan Lipovšek). 20.40: Koncert slovanske glasbe (radijski orkester). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Tamburice in mandoline (plošče).

Torek, 1. oktobra: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 11.00: Šolska ura: Striček v radiu vas pozdravlja (Miroslav Zor). 12.00: Iz Schubertove zakladnice (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Salonski kvintet. 14.00: Poročila. 18.00: Radijski jazz. 18.40: Živa znanost (prof. Miroslav Adlešič). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 19.50: Deset minut zabave (pisana šara). 20.00: Pevski zbor »Cankar«. 20.45: Koncert operne glasbe (radijski orkester). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Znani plesni orkestri (plošče).

Sreda, 2. oktobra: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: V sodobnem ritmu (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00:

Napovedi. 13.02: Sprehod po Balkanu (plošče). 14.00: Poročila. 18.00: Mladinska ura: Anton Janša, slovenski čebelar. Zgodovinska igra v 9 slikah. Napisal Arnošt Adamič. Izvajali bodo člani radijske igralske družine. Vodil bo inž. Pengov. 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 19.50: Uvod v prenos. 20.00: Prenos iz ljubljanske opere (v prvem odmoru glasbeno predavanje — g. Vilko Ukmar, v drugem napovedi, poročila).

Četrtek, 3. oktobra: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Koncertni plesi (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Veseli godci. 14.00: Poročila. 18.00: Pester spored radijskega orkestra. 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 19.50: Deset minut zabave. 20.00: Samospeli Draga Burgerja (pri klavirju prof. Marjan Lipovšek). 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Petek, 4. oktobra: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 11.00: Šolska ura: Bodimo prijatelji! Razgovor o varstvu živali (vodil bo Miroslav Zor). 12.00: Po naših stezicah (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski salonski orkester (vodi Novšak). 14.00: Poročila. 14.10: Tedensko poročilo Tiskoprometne zveze. 18.00: Ženska ura: Vzgoja otrok v predšolski dobi (prof. Antica Černejeva). 18.20: Citraške točke (plošče). 18.40: Varstvo živali (dr. Koren). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 19.50: O izseljencih (Julija Šušteršičeva). 20.00: Gerbičeva ura. Sodelovali bodo Akademski pevski kvintet, prof. Pavel Šivic (klavir solo) in Srečko Koporec (uvodna beseda). 21.20: Koncert slovenske glasbe (radijski orkester). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Subota, 5. oktobra: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). 12.00: Plošče za vse. 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Plošče za vse. 14.00: Poročila. 17.00: Otroška ura: Predstava »Pavlihovega odra« (prenos iz velikega studija): a) Ukradeni zobotrebec (predigra); b) Pavlihove tri batine (lutkovna igra v enem dejanju). 17.30: Med igračkami (plošče). 17.50: Pregled sporeda. 18.00: Radijski orkester. 18.40: Pogovori s poslušalci. 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. 19.40: Objave. 20.00: Zunanje-politični pregled (dr. Alojzij Kuhar). 20.30: »V lepih, starih časih«. Pisan večer. Napisal Jože Vombegar. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za dober konec tedna bo igral radijski orkester.

Kitaici strastno ljubijo igro za denar

Kitajci so zelo navdušeni za razne igre. Kocke, šahovnice in karte nosijo vedno s seboj. Kitajec igra strastno, med igro pozabi ves svet in zna zaigrati ne samo svoj zadnji denar, temveč tudi svojo hišo in sploh vse, kar ima. Pogosto se pripeti, da stavi na karte tudi ženo in otroke navzlic strogi kazni, ki čaka takega strastnega kvartopirca. Oblastva kaznujejo v takih primerih ljudi z zaporom, visoko denarno globo in javnim bičanjem.

Na Kitajskem so ljudje strastni kvartopirci že od nekdaj. Sam Konfucij, ki je živel okrog leta 1500. pred Kristusom, je v svoji knjigi obredov opisal več kitajskih iger.

Kitajske igre pa so mnogo težavnejše od naših in terjajo od igralcev mnogo večjo osredotočenost. Prav zaradi duševne napetosti in osredotočenosti so ugledni in drugače trezni Kitajci navdušeni za igre. Igra vaš-jong, ki se je precej razširila tudi po drugih delih sveta, samo v nekoliko lažji obliki, je posebno napeta zaradi svojega kolebanja med zmago in izgubo. Niti pred samim koncem človek ne ve, kakšen bo izid. Toda prav zaradi tega jo imajo Kitajci zelo radi, ker pač

vsak misli, da se mu bo sreča naposled vendarle nasmehnila.

Kakor slovi v Evropi igralnica v Monte Carlu, tako slovi na Kitajskem Macao, kjer je v portugalskem okraju tega mesta skoro v vsaki hiši igralnica. Tam igrajo kitajski bogataši in marsikdo zaigra vse svoje premoženje v navidezno nedolžni igri. Kako sodi o strastnih igralcih trezno kitajsko ljudstvo, priča neka igralnica, ki se imenuje »človeška neumnost«, a kljub temu prinaša ta igralnica lastniku velik dobiček.

OPEHARJENI SKOPUH

Skopuh Matija je bil povabljen v boljšo družbo, kjer je sedel za mizo tudi neki slaven zdravnik.

Matija je bil nekaj bolan. Ker je hotel prigraniti izdelek za obisk pri zdravniku, je kar tu vprašal zdravnika:

»Kaj pa delate vi, gospod doktor, če ste prehlajeni?«

»Hm,« odvrne zdravnik, »kakor nanese. Včasih kašljam, včasih kiham.«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglosov s šiframi ostanejo strogo tajni

VEČ ČEVLJARSKIH POMOČNIKOV

sprejme takoj Gorenjak Konrad, Celje, Gosposka ulica št. 28.

SPREJME SE VAJENEC

v trgovino z mešanim blagom. Prednost imajo kmečki sinovi. Vsa oskrba v hiši. Cvelbar, Prekopa-št. Jernej.

SUHE GOBE

orehe, kumino, laneno seme, med, oves in druge pridelke kupuje Jos. Jagodič, Celje, Gubčeva 2. Glavni trg.

ČEVLJARSKEGA POMOČNIKA

sprejme Franc Znidarič, Loke 56 Terezija, Trbovlje I.

PRODAM POSESTVO

z gospodarskim poslopjem. Ime prodajalca se izve v uredništvu »Domovine«.

KOLARSKI POMOČNIK

zmožen čistega dela, se takoj sprejme. Laznik Ferdo, Radeče.

BREZPLAČEN POUK V IGRANJU!

ZAHTEVAJTE BREZPLAČEN CENIK
MEINEL & HEROLD

ZAL.
TVORNIC GLASBIL **MARIBOR št. 104**

Bolni na pljučih!

Tisoči že ozdravljeni!

Zahtevajte takoj knjigo o moji

novi umetnosti prehranjevanja, ki je že marsikoga rešila. Ona more poleg vsakega načina življenja pomagati, da se bolezen hitro premaga. Nočno znojenje in kašelj prenehata, teža telesa se zviša ter po poapnenju sčasoma bolezen preneha.

RESNI MOZJE

zdravniške vede potrjujejo prednost te moje metode in jo radi priporočajo. Cim prej začnete z mojim načinom prehranjevanja, tem bolje.

POPOLNOMA ZASTONJ

dobite mojo knjigo, iz katere boste črpali mnogo koristnega. Ker ima moj založnik samo

10.000 komadov za brezplačno razpošiljanje, pišite takoj, da se boste mogli tudi Vi prištevat med one srečneže.

Zbiralnica za pošto:

Pannonia - Apotheke, Budapest 72, Postfach 83, Abt. Z. 491.

V NAJNOVEJSIH VZORCIH
V NAJVEČJI IZBIRI
V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
IN PO NAJNIŽJIH CENAH
CENIK IN VZORCI ZASTONJ

NAJVEČJA DOMAČA TRGOV-
SKA HIŠA V JUGOSLAVIJI

Sternnecki
CELJE 97

SUKNO KAMGARN, VOLNENO, FLANEL BARHENTI PLATNO SVILA DELENI.

Nove in stare nagrobne
spomenike po nizki ceni
dobite pri kamnoseku

Fr. Kunover
pokopališče Sv. Križ
Ljubljana

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco
Mostin si lahko vsakdo z
najnižimi stroški pripravi
izborni, obstojno in zdra-
vo domačo pijačo. Cena
1 stekl. za 150 litrov din
20.—, po pošti din 40.—,
2 steklenici po pošti din
65.—, 3 steklenice po
pošti din 85.—.

NOV REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašiče. —
Vsak kmetovalec si lahko
hitro in z majhnimi stro-
ški zredi svoje prašiče.
Zadostuje že 1 zavitek za
1 prašiča ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 17 din, 3 zav. po pošti 29 din,
4 zav. po pošti 35 din. Mnogo zahvalnih pisem.

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z
gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slove-
nije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a.
Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo
drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

SAMO Din 98.—

63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock
Proof, lepo kromirano ohišje s svetle-
čimi številkami in kazalec. Din 98.—

63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoča
s sekundnim kazalcem. Din 185.—

63710 Ista s prima anker kolesjem na 15
kamnov s sekundnim kazalcem
Din 260.—

Zahtevajte cenik, zastonj in poštne prosto.

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lasna protokolirana tovarna ur v Švici.

Za vse žene in dekleta!

Zakaj kupujete drage kuharske knjige, ko pa
dobite za din 10.— zbirko preizkušenih receptov,
ki jih je spisala poklicna kuharica po lastnih
dolgoletnih izkušnjah? Razne juhe, navadne in pikantne omake, od navadne pečenke do najfinejše
meane specialitete od navadne močnate jedi do najfinije torte, razno pecivo za vse prilike, razne
likerje in barske pijače ter razne druge domače in tuje specialitete lahko skuha po tej knjigi
okusno vsaka žena in dekle! To vam jamči pisateljica knjige, ki je kuhala v prvovrstnih resta-
vracijah in hotelih in ki je prebrodila že pol sveta. Kuhajte po teh receptih in vaša družina bo z vašo
kuho zadovoljna. — Nakažite din 10.— na račun Pošt. hranilnice št. 14.259, ali pa pošljite v znam-
kah na spodnji naslov, in pošljem vam knjižico poštne prosto.

J. E. knjižna centrala, Ljubljana, Dvořakova 8

„Oglašujte se v Domovini“

FITODIN za vse jesenske setve!

Da bi pomagali našemu malemu kmetu in mu omogočili z malenkostnim
izdatkom močno povečati pridelek žita, smo

cene FITODINU znatno znižali

od 2 din na 1 din pri odvzemu nad 50 gramov in na din 1.50 pri manjših
naročilih.

Nobene setve brez FITODINA

ker FITODIN krepi rastlino, ji da močno rast in obilen pridelek. Vsa pojasnila
daje

FITODIN, Ljubljana, poštne predal 139

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljén: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Piotr-Rasputin**
Ravljén: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broširana knjiga: din 10.—

Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5